

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6209T – Systémové inženýrství a informatika

Studijní obor: Manažerská informatika

ICT jako nástroj pro zvýšení konkurenceschopnosti podniků české části
Euroregionu Nisa po vstupu do EU

ICT as a tool for competitiveness growth in companies located in the Czech
part of the Nisa Euroregion after EU accession

DP-MI-KIN-2006 15

JANA ŠIMONOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Klára Antlová, Ph.D. (Katedra informatiky HF TU)

Odborný konzultant: Ing. Jan Skrbek, Dr. (Katedra informatiky HF TU)

Počet stran: 63

Počet příloh: 4

4. ledna 2006

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména §60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Datum: 4.1.2006

Podpis:

Resumé

Smyslem této práce je určit, jak se změnila situace podniků v české části Euroregionu Nisa po vstupu České republiky do Evropské unie v květnu 2004, se zvláštním důrazem na informační a komunikační technologie a jejich úlohu ve zvýšení konkurenceschopnosti podniků.

Vlastním cílem práce je vypracovat zadání pro strukturu a obsah informačního portálu libovolného klastru na základě reálných požadavků existujících vysoce výkonných klastrů. Hlavním motivem koncepce je jednoduchost řešení, jeho modularita a škálovatelnost s jednoznačným důrazem na nákladovou efektivitu a přiměřené celkové náklady na pořízení a údržbu řešení. Portál je koncipován jako dvě fyzicky oddělené části – internetovou prezentaci klastru vůči okolí a extranetové řešení pro členy klastru pro sdílení interních informací. Výstupem práce je slovní popis řešení a schéma jeho struktury.

Summary

The purpose of the paper is to assess the change inflicted on companies in the Czech part of the Nisa Euroregion after European Union accession in May 2004 with special focus on information and communication technologies and their value for the improved competitiveness of the companies.

The objective proper of the paper is to produce specifications and structure of an information portal of a cluster based on realistic requirements of existing high-performance global clusters. The concept is primarily focused on simplicity, modularity and scalability of the solution with particular emphasis on cost-efficiency, and total costs of ownership of the solution. The portal is designed as two physically separate sections – cluster web presentation for the outside and a separate extranet solution for sharing internal information within the cluster. The physical output of the work is a verbal description of the solution and a scheme of its structure.

Klíčová slova práce

**Informační a komunikační technologie – Síťové struktury – Klastry – Regionální rozvoj –
Strukturální fondy – Evropská unie**

Keywords of the paper

**Information and communication technologies – Networking – Clusters – Regional
Development – Structural Funds – European Union**

OBSAH

SEZNAM ZKRATEK	9
1. Úvod	10
2. Definice pojmů	13
Rozlišení klastrů x klastrová iniciativa	13
Překlad výrazu „cluster“	14
3. Akademický základ	15
Význam klastrů v mikroekonomické politice	15
Klastr z pohledu regionálního rozvoje	17
Aglomerace ekonomických činností	17
Vliv prostředí na výkonnost	22
Definice Cluster Initiative Performance Model	27
Sociální, politické a ekonomické prostředí	28
Cíle klastrových iniciativ	29
4. Průzkum Global Cluster Initiative Survey	29
5. Klastr versus kartel – aspekt možného porušení hospodářské soutěže	35
Soutěžní právo v otázce klastrů	35
Účast institucí terciárního vzdělávání do práce klastru z pohledu hospodářské soutěže	36
Čemu se vyhnout	37
Přeshraniční spolupráce z pohledu soutěžního práva	39
Nutnost nastavit pravidla sběru, zpracování a vyhodnocování informací členů klastru	39
6. Podpora vzniku a rozvoje klastrů v rámci EU	39
7. Podpora klastrů podle programu OPPT	43
Možnosti přeshraniční spolupráce	47
Vznik a vývoj klastru, úloha ICT	47
Vytváření klastrů	52
Příklady úspěšných klastrů	53
8. Scénář vytváření a vývoje klastru podle OPPT	57
9. Koncepce portálu klastru	62
Internetová prezentace klastru	62
Extranetové řešení	65
10. Stručné zhodnocení rozvoje klastrů v České republice	69
11. Závěr	70
POUŽITÁ LITERATURA	72
SEZNAM PŘÍLOH	75

SEZNAM ZKRATEK

B2B	Business-to-Business
CIPM	Cluster Initiative Performance Model
ČSOB	Československá obchodní banka, a.s.
GCIS	Global Cluster Initiative Survey
HF TUL	Hospodářská fakulta Technické univerzity v Liberci
ICT	Informační a komunikační technologie
MSP	Malé a střední podniky
NUTS	The Nomenclature of Territorial Units for Statistics
OKEČ	Oborová klasifikace ekonomických činností
OPPP	Operační program průmysl a podnikání
SROP	Společný regionální operační program
VŠ	Vysoká škola

1. ÚVOD

Smyslem této práce je pokusit se určit, jak se změnila situace podniků v české části Euroregionu Nisa po vstupu České republiky do Evropské unie v květnu 2004, se zvláštním důrazem na informační a komunikační technologie a jejich úlohu ve zvýšení konkurenceschopnosti podniků.

Vlastním cílem práce je vypracovat zadání pro strukturu a obsah informačního portálu libovolného klastru na základě reálných požadavků existujících vyspělých výkonných klastrů. Hlavní důraz koncepce je na jednoduchost řešení, jeho modularitu a škálovatelnost s jednoznačným důrazem na nákladovou efektivitu a přiměřené celkové náklady na pořízení a údržbu řešení.

Základním předpokladem pro vznik této práce je skutečnost, že informační a komunikační technologie lze považovat pouze za nástroj, nikoli samospasitelný prostředek v rozvoji podniku. Vzhledem k tomu, že Česká republika se na vstup do Evropské unie připravovala prakticky deset let před skutečným přistoupením, zajímalo nás, co se mohlo pro celý stát a v něm působící podniky, zejména malé a střední, změnit faktickým vstupem do tohoto nadnárodního celku.

Vzhledem k tomu, že Euroregion Nisa vznikl, mimo jiné, jako prostředí, které usnadnilo ve své době čerpat prostředky z fondu Phare na projekty, které byly zpočátku třístranné, později dvojstranné, je tato práce zaměřena právě tímto směrem. Jsem přesvědčena, že bezprostředním důsledkem vstupu České republiky do Evropské unie je možnost českých malých a středních podniků čerpat z fondů, které jsou k dispozici jako nástroje regionálního rozvoje pro znevýhodněné oblasti Evropské unie, se zvláštním důrazem na nové členské státy.

Informační a komunikační technologie, jak napovídá již jejich název, jsou v první řadě nástrojem komunikace, předávání a sdílení informací, uvnitř jednotlivých podniků i ve vztahu k subjektům navenek. Informace, respektive znalosti, se staly v současném hospodářském prostředí jedním z nejcennějších podnikových zdrojů. Znalosti a informace

jsou dnes často považovány za jediný smysluplný zdroj. Tradiční výrobní faktory – půda, práce a kapitál nezmizely, ale staly se druhořadými. V současném světě je jednou z významných příčin dynamizace a globalizace trhů volný a rychlý přístup všech hospodářských subjektů k informacím prostřednictvím moderních informačních a komunikačních technologií.

Bez ohledu na veškeré přednosti a výhody informačních a komunikačních technologií a moderních nástrojů komunikace, nelze zanedbat vytváření vazeb mezi podniky a jejich představiteli na formální i neformální úrovni. I v tomto případě však hrají ICT významnou úlohu. Jedním z jejich hlavních cílů je zprostředkovat komunikaci a networking, tedy navazování kontaktů s obchodními partnery, celkovým ekonomickým a společenským kontextem, a vytváření síťových struktur.

A toto je právě východiskem pro vznik této práce. Jaké možnosti nabízí Evropská unie pro vytváření různých síťových struktur? V návaznosti na teoretické i praktické zkušenosti zejména posledních patnácti let je možné ze Strukturálních fondů Evropské unie čerpat prostředky na vytváření klastrů, v české odborné literatuře též nazývaných odvětvová seskupení. V programovacím období 2004 – 2006 je v Operačním programu Průmysl a podnikání, opatření 1.4. Rozvoj informačních a poradenských služeb, Priorita 1. Rozvoj podnikatelského prostředí obsažen také program Klastry.

V pojetí Operačního programu Průmysl a podnikání [18] se za klastr považuje „regionálně umístěný soubor navzájem propojených společností“¹ a podpora je podmíněna účastí organizace terciárního vzdělávání.

Záměrem této práce je vytvořit zadání a strukturu pro vznik vzoru informačního portálu klastru. Z důvodu toho, že je tato problematika v české literatuře popsána jen částečně a terminologie je poněkud nekonzistentní, se první část věnuje problematice terminologie, definicím a akademickým východiskům otázky klastrů obecně. Dále jsou uváděny příklady klastrů z celého světa a případná úskalí, která může vznik klastru a jeho působení vyvolat. Jak potvrzují zkušenosti jak ze světa, tak z úvodních seminářů vládní agentury

¹ Program Klastry. Operační program průmysl a podnikání, schválený Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28.4.2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005. str. 1

CzechInvest, je významnou obavou členů klastru nebo zájemců o členství v této struktuře zásah antimonopolních úřadů (v České republice Úřadu na ochranu hospodářské soutěže), pokud by některou z aktivit sdružení považovaly za kartelovou dohodu. Tato otázka se může zdát teoretickou či okrajovou, ale vezmeme-li v úvahu, že za kartelové a tudíž nepřípustné jednání lze považovat i výměnu nevhodných informací, případně nezveřejnění určitých informací, je třeba otázky plnění zásad hospodářské soutěže brát velmi vážně.

Další tématická část se zabývá klastrovou politikou Evropské unie a České republiky – obsahuje shrnutí Programu Klastry Operačního programu Průmysl a podnikání a specifických požadavků na vznik a vývoj klastru, pokud má dostat podporu ze Strukturálních fondů.

V České republice se klastry teprve rozvíjejí a nelze je proto považovat za významný zdroj historických informací. Za takový zdroj lze považovat výzkum Global Cluster Initiative Survey, který byl proveden v roce 2003 u klastrů zejména v Evropě, Severní Americe, na Novém Zélandu a v Austrálii. Výsledky tohoto výzkumu byly využity jako součást kritérií na využití informačních a komunikačních technologií v průběhu životního cyklu klastru a zejména pro vytvoření koncepce informačního portálu klastru.

Informační portál klastru je koncipován do dvou základních částí. První částí je „klasická“ internetová prezentace klastru navenek, vůči dodavatelům, odběratelům, potenciálním dodavatelům či odběratelům, potenciálním novým členům klastru a vůči veřejnosti. Druhá část je „extranetové“ řešení komunikace v rámci klastru, umožňující sdílení informací uvnitř daného odvětvového seskupení. Produktem této práce je struktura a obsah informačního portálu klastru, a také finanční vyjádření zpracování tohoto projektu, kterou na základě mého zadání vypracovala společnost MITON, CZ, s.r.o. Tuto kalkulaci uvádíme v příloze 2 k této práci.

2. DEFINICE POJMŮ

Terminologie je v dané problematice poměrně nekonzistentní, uvádíme proto východiska pro tuto práci.

Rozlišení klastr x klastrová iniciativa

Klastrová iniciativa (cluster initiative) je organizované úsilí zvýšit růst a konkurenceschopnost klastrů v rámci regionu, zapojující firmy-členy klastru, orgány státní správy a případně komunity výzkumných organizací².

V širším slova smyslu tedy klastr přirozeně zahrnuje všechny hráče na daném poli, kteří tvoří přirozené seskupení. V užším slova smyslu však nazýváme klastrem jeho organizovanou část. Je však nutno zdůraznit, že právě možnost řídit klastr, efektivně mu pomáhat a rozvíjet jej, dosáhnout stavu, kdy každý člen si je vědom své role v klastru a nutnosti spolupracovat s ostatními, je tou převratnou šancí, která se prokazatelně vyplácí jak členům, tak celému správnému celku, na kterém se klastr nachází³.

Klastry jsou definovány jako regionálně umístěný soubor navzájem propojených společností (zabývajících se výrobou, obchodem a službami i na mezinárodní úrovni), specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb, firem v příbuzných oborech a přidružených institucí a organizací, které si navzájem konkurují, ale také navzájem kooperují, jejichž vazby mají potenciál k upevnění a zvýšení jejich konkurenceschopnosti.⁴

Klastr je definován jakou soubor navzájem propojených společností (podnikatelů) a přidružených institucí a organizací – zejména institucí terciárního vzdělávání (VŠ, VŠO) –

² Sölvell, Ö. a kol.: *The Cluster Initiative Greenbook*, b.m.: Ivory Tower, 2003, str. 15

³ Břusková, P. *Průmyslové klastry. Nová strategie zvyšování konkurenceschopnosti firem a regionálního rozvoje*, Informační brožura Jihomoravského inovačního centra, 2003, str. 10.

⁴ Program Klastry. Operační program průmysl a podnikání, schválený Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28.4.2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005, str. 1

jejichž vazby mají potenciál k upevnění a zvýšení jejich konkurenceschopnosti. Klastř není spontánním seskupením firem, ale pevnou organizovanou strukturou.⁵

Klastř je geografické seskupení vzájemně propojených společností a institucí v konkrétním oboru.⁶

Výzkumný tým na katedře podnikové ekonomiky Hospodářské fakulty Technické univerzity v Liberci se shodl na označení „odvětvové seskupení“, zejména z obsahové stránky věci.

V této práci se pracuje s pojmem klastř ze dvou důvodů. Jednak se jedná o pojem, se kterým operuje vládní agentura CzechInvest v Programu Klastř (opatření č. 1.4. Rozvoj informačních a poradenských služeb, Priorita 1. Rozvoj podnikatelského prostředí) a termín odvětvové seskupení by podle mého názoru mohl vést k nedorozuměním.

Překlad výrazu „cluster“

Z hlediska překladu výrazu „cluster“ z angličtiny jsem se rozhodla pro transkripci „klastř“, ačkoli se v české literatuře o tomto tématu často vyskytuje i původní netranskribovaný anglický výraz. Jsme však toho názoru, že zejména od roku 2004, kdy proběhla první série pracovních workshopů organizovaných agenturou CzechInvest a realizovaná ve spolupráci s novozélandskou poradenskou společností Cluster Navigators, se pojem „klastř“ stává součástí úzu.

Tato práce nerozlišuje mezi pojmy „klastř“ a „klastrová iniciativa“ (s výjimkou případů, kdy jsou citovány práce a autoři, kteří s tímto rozlišením pracují), vzhledem k tomu, že předmětem této práce je aspekt vstupu České republiky do Evropské unie a ze Strukturálních fondů je možné získat podporu pouze v případě, že se jedná o „organizované úsilí“ [10], takže lze automaticky předpokládat, že každý klastř je zároveň i klastrovou
iniciativou.

⁵ Posouzení odvětvových seskupení „klastřů“ z pohledu možného porušení hospodářské soutěže (antitrustu) v ČR a EU, CzechInvest-Linklaters, Praha, 2005. str. 1.

⁶ M. Porter v Sölvell, Ö. a kol.: *The Cluster Initiative Greenbook*. b.m.: Ivory Tower. 2003.

3. AKADEMICKÝ ZÁKLAD

Motto:

Michael Porter: „...výhody klastrů pro produktivitu a inovaci jsou stále známější. Klastry, jejich charakteristiky a vývoj v průběhu času již popsala řada studií a jejich počet i nadále roste...“

„S rostoucím poznáním klastrů se tento útvar stává stále významnější součástí plánu národního a regionálního rozvoje. Doslova po celém světě již vznikly stovky klastrových iniciativ a tento počet i nadále roste. Tyto iniciativy, které nabývají různých forem, jsou nyní uznávanou součástí ekonomického rozvoje. Přesto však existuje překvapivě málo systematických poznatků o těchto iniciativách, jejich struktuře a výsledcích. Do pomoci rozvoje klastrů se vkládá stále více prostředků, a proto vzniká naléhavá potřeba identifikovat osvědčené postupy.“⁷

Význam klastrů v mikroekonomické politice

Klastrové iniciativy se v posledních deseti letech staly ústředním rysem mikroekonomické politiky s významnou vazbou na průmyslovou politiku, regionální politiku, politiku ve vztahu k malým a středním podnikům, nástroje přilákání přímých zahraničních investic a politiky v oblasti výzkumu a inovací. S klastry a klastrovými iniciativami je spojeno experimentování na mnoha místech světa. Některé státy a regiony s těmito kroky začaly už v osmdesátých či devadesátých letech. Klastrové iniciativy vycházejí od čelních představitelů průmyslu, státních orgánů a akademické obce.

Přínosy klastrů si uvědomují i mezinárodní organizace, které se je snaží podporovat a prosazovat také v rozvojových zemích nebo státech v období přechodu ke standardní tržní ekonomice. Tyto organizace (např. EU, UNIDO, USAID, OECD, Světová banka a další.) prosazují klastrové iniciativy stále více jako nástroj rozvoje i méně rozvinutých regionů. Neexistuje jediný recept na úspěch klastru, toto odvětvové seskupení se vždy silně

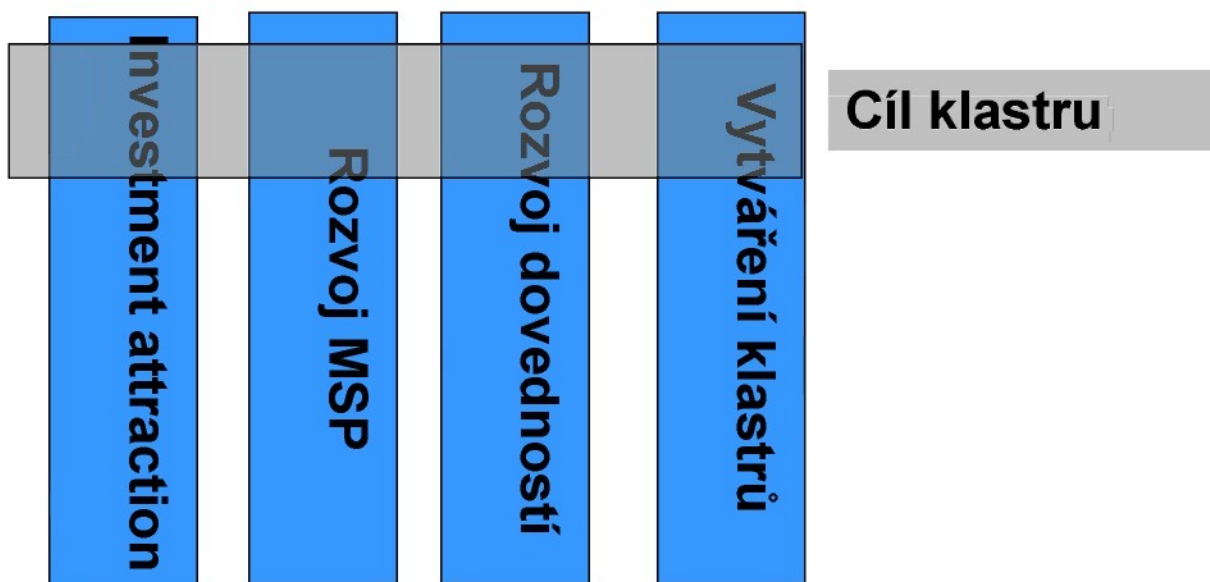
⁷ Michael Porter in Předmluva k Sölvell, Ö. a kol.: *The Cluster Initiative Greenbook*. b.m.: Ivory Tower. 2003. str. 5.

přizpůsobuje místní nebo národní tradici, ale Sölvell, Ö. 2003 [10]. uvádí, že existují určité společné rysy.

Obsah a cíle klastrových iniciativ sahají od sběru a šíření informací, analýz klastru, networkingu, lobbování, podpory vývozu, zvýšení atraktivity regionu a vytváření značky pro region až po inovace a růst klastru. Sölvell uvádí, že z 34 evropských klastrových iniciativ měla většina za cíl vztahy s vládou/státní správou, školení, výzkum a vývoj, společný marketing a vytváření značky pro region. Většina klastrových iniciativ, které jsou úspěšné se rozvíjí v prostředí definovaném tzv. trojitou šroubovicí [10].

Klastrové iniciativy se vyvinuly jako nový nástroj ekonomické politiky, zejména na úkor tradičních metod regionálního rozvoje, inovační a průmyslové politiky. V některých případech se může jednat pouze o nové označení tradičních metod ekonomické rozvojové politiky, ale v mnoha případech tato „nová mikro-zaměřená činnost formuje paradigma nové politiky, která je často v rozporu se starým paradigmatem založeném na dotacích a „pomoci“ se statickou čistě nákladovou „konkurenceschopností“ [10].

Programy ekonomického rozvoje

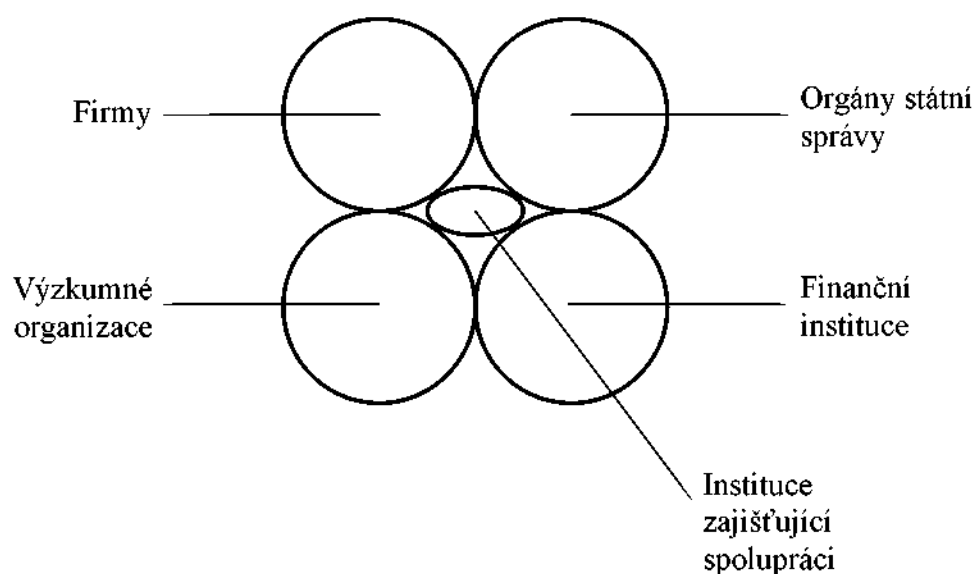
Obr. 1. Pozice řízených klastrových iniciativ v rámci státních programů ekonomického rozvoje

Zdroj: Cluster Navigators 2004

Klastr z pohledu regionálního rozvoje

Z pohledu regionálního rozvoje je klastru využíváno jako metody urychlení ekonomického rozvoje ve slabších regionech. Díky klastrovým iniciativám se oblast zájmu přesouvá od snižování nákladů (dotace, daňové pobídky atd.) k podpoře inovací a posunu vpřed prostřednictvím nových partnerských vztahů. Politika lákání přímých zahraničních investic se rovněž mění – od lákání jednotlivých firem a výrobních jednotek směrem k celým klastrům a investicím, které budou v regionu pevněji zakotveny.

Klastry sestávají z geograficky blízkých a propojených průmyslových podniků, orgánů státní správy, akademické obce, finančních institucí a institucí, zajišťujících spolupráci.

Obr. 2. Hlavní komponenty klastru

Zdroj: Sölvell a kol. 2003

Aglomerace ekonomických činností

Vytváření klastrů a organizace klastrových iniciativ jsou jedním z projevů aglomerace ekonomických činností, jak ji charakterizují např. Malmberg, Sölvell a Zander [v 10].

Teorie aglomerace se tradičně vyvíjela v reakci na tři typy empirických poznatků. Prvním je skutečnost, že významná část světové produkce vzniká v omezeném množství vysoce koncentrovaných průmyslových regionů. Druhý poznatek je, že firmy v příbuzných oborech mají tendenci sídlit geograficky blízko a de facto vytvářet klastry. Třetí poznatek tvrdí, že oba tyto jevy jsou o to trvalejší, o co institucionalizovanější je jejich forma. Ve chvíli, kdy jsou tyto celky funkční, je proces aglomerace kumulativní. V poslední době se do popředí dostává ještě jeden poznatek, a to ten, že určité aglomerace produkují lepší inovativní výstupy. Někdy jsou tyto poznatky označovány jako regionální koncentrace, prostorové shlukování/klastrování. Je možné rozlišovat různé typy aglomeračních ekonomik. Jeden typ představují všeobecné ekonomiky regionální a městské koncentrace, který se vztahuje na všechny firmy a obory v jedné lokalitě (urbanizované ekonomiky), což jsou představitelé externích ekonomik, které si firmy osvojily v důsledku velkého rozsahu celé aglomerace. Působením těchto sil vznikají průmyslově koncentrované regiony (core regions), průmyslové výrobní pásy a městské metropolitní oblasti. Druhým typem jsou specifické ekonomiky, které se týkají firem působících v obdobné či propojené činnosti, v důsledku čehož vznikají průmyslové zóny, oblasti, distrikty (lokalizované ekonomiky). Tyto oblasti poté vytvářejí základ pružných výrobních systémů, které jsou schopny vyhovět požadavkům rychle se měnícího, často čistě volatilního trhu. V obou případech mají aglomerační ekonomiky hluboké kořeny v procesech, s jejichž pomocí firmy, instituce a infrastruktury v geograficky vymezené oblasti vytvářejí významně velké a specializované ekonomiky ve smyslu economy of scale and scope. Dalším důležitým faktorem je rozvoj všeobecného trhu pracovních sil a souborů specializovaných dovedností, zvýšená interakce mezi lokálními dodavateli a odběrateli, společná infrastruktura a další lokalizované externality. Usuzuje se, že aglomerační ekonomiky vznikají, když vztahy tohoto typu přispívají ke snížení nákladů nebo zvýšení výnosů (nebo obojí) firem, které se účastní místního trhu. Účast v aglomeraci je motivována zlepšením výkonnosti díky omezení nákladů na transakce za výrobky i služby. Podle Scotta (1983) [v 10] uvádí, že tvorba regionalizovaných průmyslových systémů bude obzvlášť intenzivní tam, kde jsou tyto vzájemné transakce a vztahy nepříliš široké, nestabilní a nepředvídatelné, a proto lze předpokládat i vysoké transakční náklady. Tradiční důsledky jevu aglomerace jsou obvykle statické, přičemž zvýšená efektivita transakcí zboží a služeb přináší výhody pro firmy v rámci aglomerovaného celku. Tento

silný důraz na efektivitu a intenzitu místních transakcí je poněkud paradoxní, protože teoreticky popsané vztahy mezi aglomerovanými firmami jsou slabé. V současné globalizované ekonomice má velmi mnoho firem velmi malé či vůbec žádné obchodní vazby na jiné místní firmy v rámci jednoho „klastru“, dokonce i když dochází k významnému prostorovému sbližování konkrétního průmyslového klastru. Prostorové klastrování může hrát důležitou úlohu bez významných dodavatelsko-odběratelských vztahů na místní úrovni. Podle Portera (1990) [v 10] souvisí dlouhodobá konkurenceschopnost spíše s nastartováním dynamického zlepšování než s dosažením statické efektivity [Porter 1990 v 10]. Klastry nejsou jen fixní toky zboží a služeb, ale spíše dynamické vztahy a uspořádání, založené na rozvoji znalostí a inovací v nejširším smyslu slova. Významným faktorem vzniku a udržení aglomerací jsou v současnosti velmi často inovace. Klastry tedy vznikají nejen pro vylepšení či zefektivnění fyzických toků vstupů a výstupů, ale také intenzivní výměna obchodních informací, know-how a technologických zkušeností – v komerční či nekomerční podobě. Porter (1994) [v 10] se zabýval zejména existencí a reprodukcí klastrů technologicky příbuzných firem, ale existují i pokusy analyzovat schopnosti získávání zkušeností a výměny informací v regionálních a městských aglomeracích všeobecných. Místo specializace a prostorového klastrování příbuzných oborů se klade důraz na rozmanitost regionálních dovedností a kompetencí, kde spolupráce (často neplánovaná) mezi jednotlivými aktéry vede k novým a nečekaným nápadům a aktivitám. Malmberg a kol. [v 10] definuje jev aglomerace ve dvou rozměrech: aglomerační síly působící na obecné úrovni nebo na úrovni spřízněných firem a oborů, a síly zvyšující statickou efektivitu, pružnost a inovace.

		Ekonomická aktivita obecně	Technologicky	spřízněné
			obory	
Efektivita (velikost) a pružnost	a	Metropole	Průmyslové oblasti	
Inovace a zlepšování		Tvůrčí regiony	Klastry	

Obr. 3. Různé typy ekonomické aglomerace

Zdroj: Malmberg, Sölvell, Zander (1986) v Sölvell a kol. 2003

Dynamické klastry obvykle charakterizuje:

- intenzivní místní rivalita, stimulující neustálé zlepšování a změny, vytvářející základnu pro rozvinutější a rozmanitou dodavatelskou základnu
- dynamická konkurence, vyvolaná vstupem nových firem
- intenzivní spolupráce organizovaná prostřednictvím různých institucí, např. profesních organizací, obchodních komor, klastrových organizací atd. Klastry rovněž vykazují silnou neformální komunikaci založenou na osobních vztazích
- přístup ke stále více specializovaným a složitějším výrobním faktorům (lidský kapitál, finanční kapitál, infrastruktura) a u určitých vztahů také vazby a univerzitami a veřejnými či soukromými výzkumnými organizacemi.
- vazby na příbuzné obory, sdílení talentů a nových technologických zjištění.
- geografická blízkost sofistikovaným a náročným klientům.

Vytváření klastrů je všeobecný jev v mnoha státech, ale aglomerace průmyslové aktivity v globálním měřítku je nejpatrnější ve vědecky orientovaných oborech, například v oblasti farmaceutických přípravků, biotechnologií, telekomunikací, spotřební elektroniky, počítačů a IT.

Existují asi nejméně tři zásadní důvody, proč je často inovace a zlepšování spojeno s klastry:

- potřeba postupného snižování technické a ekonomické nejistoty
- potřeba opakované a neustálé interakce mezi příbuznými firmami a specializovanými institucemi (včetně výzkumných a vzdělávacích)
- potřeba osobního kontaktu při výměně a získávání nových znalostí

Podle Sölvella 2003 je geografická blízkost v klastrech významným příspěvkem „ke kontinuitě a každodenní komunikaci v osobních sítích, která je zásadní pro předání méně uchopitelných dovedností.“⁸ Komunikaci usnadňuje společný jazyk (včetně profesionálního jazyka) a školení. Zdroje inovací se často nacházejí mimo společnost a důležitou úlohu hrají právě zákazníci, konkurenti a různé instituce.

⁸ Sölvell, Ö. a kol.: *The Cluster Initiative Greenbook*. b.m.: Ivory Tower. 2003. str. 20.

Slibné klastry často charakterizuje nikoli velikost, ale spíše schopnost neustále se zlepšovat a vylepšovat poskytované zboží a služby a proces specializace a zlepšování lidského kapitálu a dalších faktorů. Synergické efekty, které tato spolupráce přináší, však nejsou dány geografickou blízkostí mezi těmito firmami. Míra spolupráce a komunikace mezi firmami závisí na „tradici regionu, sociálním kapitálu a politické volbě, včetně klastrových iniciativ.“⁹ Dokonce i nejmodernější formy komunikačních technologií nejsou tak významné, jako osobní kontakt mezi lidmi, pokud se týče nekódovaných informací. Fyzický kapitál (informace v elektronické podobě, komponenty, strojní vybavení atd.) a do jisté míry i lidský kapitál se může běžně pohybovat po celém světě, sociální kapitál je obsažen v místní kultuře a místních institucích. Sölvell 2003 uvádí, že všeobecné podnikatelské prostředí vyvíjí takřka „deterministické síly“, zakládající se na historii, geografické poloze a kulturně-vázaných institucích. O rozvoji podnikatelského prostředí a politických nástrojích (policy) naopak tvrdí, že „nabízejí občanům možnost utvářet budoucnost vlastní společnosti“. Z ekonomického hlediska makroekonomická politika ovlivňuje obecné podnikatelské prostředí a mikroekonomická politika, kam patří i klastrové iniciativy, „maže mikroekonomický motor“¹⁰. Úlohu historicky a geograficky určujících faktorů je možné ilustrovat i na příkladě rozpadu východního bloku. Mnohé státy byly na začátku 20. století rozvinuté, včetně Estonska, Polska, Maďarska a bývalého Československa. Některé země byly rozvinuté pouze v určitých regionech, v Rusku například Moskva a Petrohrad a nejbližší okolí. Jiné byly industrializovány později a jejich dědictví je do současnosti také méně dokonalé. Geografické určující faktory jsou patrné na příkladu Estonska, které díky geografické blízkosti Finsku a Skandinávii obecně odstartovalo na začátku devadesátých let ze všech postsovětských republik patrně nejrychleji. Totéž platí o České Republice, Slovensku, Maďarsku a Slovinsku. Blízkost západní Evropy byla ve střední a východní Evropě po roce 1990 jedním z nejvýraznějších faktorů ekonomického růstu.

Teoreticky se klastry a jim podobné iniciativy opírají zejména o práce Michaela Portera [v 10], který ve studii „Competitive Advantage of Nations“ (Konkurenční výhody států) vytvořil nový pohled na ekonomický rozvoj a konkurenceschopnost. V prudkém kontrastu s tradičními prostředky ve vztahu k makroekonomickému klimatu (např. příznivý směnný kurs, pozitivní obchodní bilance a nízké inflace) M. Porter zdůrazňuje mikroekonomické

⁹ tamtéž

¹⁰ tamtéž, str. 23.

nástroje, pro které v souhrnu dokonce používá termín microcompetitiveness (mikrokonkurenceschopnost) či microeconomics of competitiveness (mikroekonomie konkurenceschopnosti). Prosazuje také myšlenku, že zdroje, včetně lidských zdrojů, kapitálu či fyzických aktiv lze nasadit tak, že zvyšují produktivitu nebo tak, že vedou k mrhání. V tomto druhém případě jsou tyto zdroje obvykle statické. Naopak, ve správném podnikatelském prostředí ze zdroje a dovednosti neustále rozvíjejí při vzájemném působení. V tomto procesu podle Portera hraje roli dynamika klastru.

Vliv prostředí na výkonnost

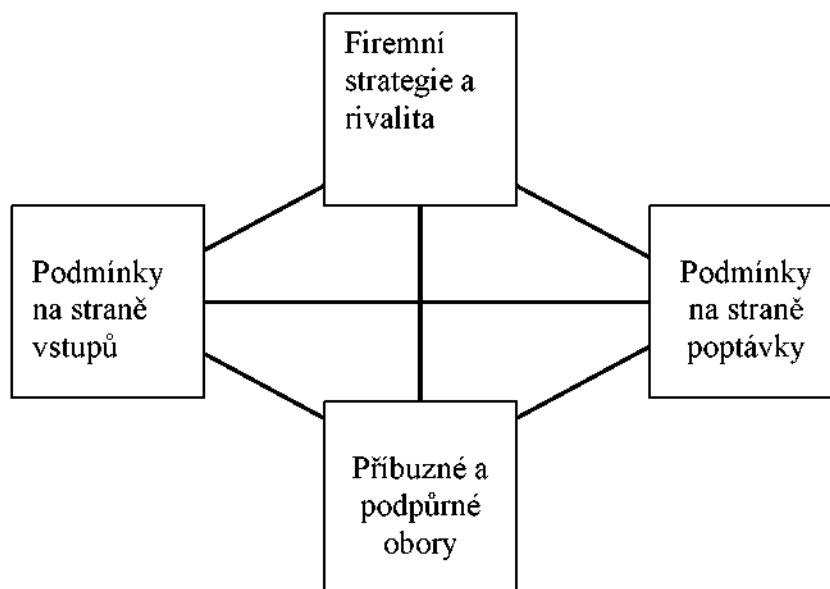
Bez ohledu na údajně stmelující účinky globalizace se jednotlivé státy, regiony a metropolitní oblasti i nadále významně liší co do specializace, konkurenceschopnosti a dynamiky průmyslového rozvoje. Úspěšné obory a klastry se často udržují na špičce dlouhodobě, bez ohledu na snahy jiných oblastí jejich úspěch napodobit. Dlouhodobá konkurenční výhoda nevzniká z globálních toků zboží, služeb nebo kapitálu, které jsou dostupný pro každého, ale z kombinace vnitřních a vnějších zdrojů, dostupných ve státním a místním podnikatelském prostředí, kde probíhá strategické rozhodování a leží původ podnikatelské činnosti. Standardní komponenty či strojní zařízení lze zakoupit prakticky kdekoliv, ale nejnovější technologie se často rodí díky spolupráci mezi firmami a institucemi v místních klastrech. Dokonce i nejmodernější formy komunikačních technologií nestačí na přímý kontakt mezi lidmi při výměně nekodifikovaných informací. Zatímco fyzický kapitál (digitální informace, komponenty, strojní vybavení apod.) a do jisté míry i lidský kapitál se mohou po světě pohybovat, sociální kapitál je pevně zakotven v místní kultuře a institucích. A z toho právě mohou těžit subjekty, které se rozhodnou svěřit svou budoucnost do klastru.

Obr. 4 Všeobecné podnikatelské prostředí v dané zemi

Zdroj: Sölvell a kol. 2003

Kromě těchto „pilířů“ obecného podnikatelského prostředí hraje v inovacích a zvyšování konkurenční výhody významnou roli mikroekonomické prostředí, které se znázorňuje Porterovým diamantem.

Obr. 5. Mikroekonomické podnikatelské prostředí („Porterův diamant“)

Zdroj: Porter 1990 v Sölvell a kol. 2003

Podmínky na straně vstupů zahrnují veškeré hmatatelné prostředky (celou materiální infrastrukturu jako přírodní, lidské a kapitálové zdroje), klima, informační, právní a administrativní systém, vědeckou a technologickou infrastrukturu, která dává danému území možnost konkurenční výhody. Aby konkurenceschopnost v klastru mohla růst, musí zde podmínky vstupních faktorů umožňovat zvyšování produktivity. To spočívá v zvyšování parametrů účinnosti, kvality a specializace, zvláště ve vztahu k výzkumu a inovacím.

Firemní strategie a rivalita představují místní kontext, který povzbuzuje vhodné formy investování a trvalé modernizace, tj. místní pravidla, pobídky a normy ovládající daný typ a intenzitu soutěže mezi místně usazenými rivaly. Ekonomiky s nízkou produktivitou vykazují nízkou rivalitu, většina konkurence přichází z importu, místní rivalita zahrnuje spíš imitaci. Naopak intenzivní rivalita, která je pro úspěšný klaster nezbytná, přechází od nízkých mezd k celkovým nízkým nákladům, což tlačí na účinnost výroby a dodaných služeb, od imitace k inovacím, od nízkých investic k vysokým, a to nejen do materiálního

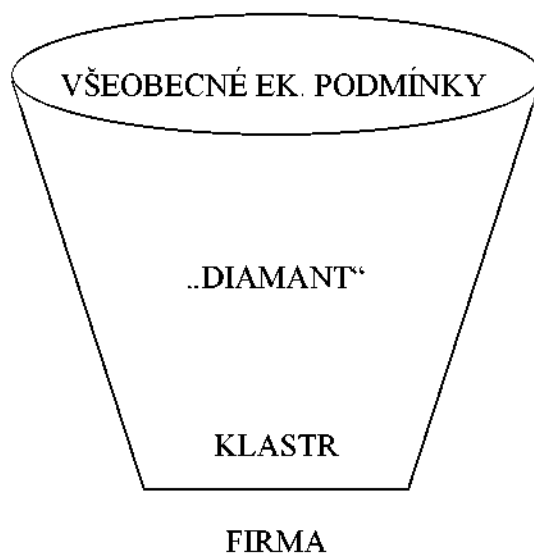
majetku, ale také do kvalifikace a technologií. Další dimenzí pro soutěž je místní politika vyjádřená v otevřenosti vůči zahraničním investicím, státnímu vlastnictví, licenčním pravidlům, antimonopolní politice, vlivu korupce apod. Firemní strategie v tomto pojetí znamená, že firma hledá odlišnou cestu ke konkurenceschopnosti, zohledňuje volbu zákazníka, prosazuje inovaci a vnímá různé potřeby trhu. Rivalita mezi vedoucími firmami v klastru posiluje jejich konkurenceschopnost cestou inovací.

Podmínky na straně poptávky, které na daném místě působí, musí obsahovat sofistikovaného a náročného místního odběratele, jehož potřeby předbíhají potřeby jinde, nebo neobvyklou místní poptávku po specializovaných segmentech, která může být obsloužena globálně a tak vytváří konkurenční tlak. Přítomnost nebo příchod sofistikovaného a náročného zákazníka nutí firmy k zlepšování a předvídání budoucích potřeb lépe, než když jsou odkázány pouze na zahraniční trhy. V případě, že takový odběratel chybí, je např. nutno mobilizovat příslušné agentury a i ze strany samosprávy vytvářet podmínky pro příchod zahraničních investorů, kteří mohou daný klaster více "rozhybat" a sjednotit. Navazující a podpůrná odvětví zahrnují přítomnost kritického množství schopných místních subdodavatelů a konkurenceschopných místních firem v příbuzných odvětvích z hlediska technologií, pracovních sil či znalosti zákazníka. Jejich specializované vstupy jsou integrujícími podmínkami pro inovace v daném odvětví.

Dobře fungující klaster musí splňovat všechny čtyři podmínky. Konkurenční výhoda klasteru však nezávisí na jednotlivých složkách "diamantu" (nebo jednotlivých firmách), nýbrž na soudržnosti celého diamantu. Poptávající zákazníci nebudou představovat zdroj konkurenční výhody, pokud chybí dobré vstupní faktorové podmínky (např. vysoce kvalitní výzkum a vývoj). Stejně tak poptávající zákazníci nebudou stimulovat inovace, pokud "nemluví" nebo "se nespojí" s místními dodavateli. Podnikatelská a společenská spolupráce a vztahy v klastru jsou tím lepidlem, které drží systém pohromadě.

Dynamičtější diamanty charakterizuje rozvoj infrastruktury a specializace, sofistikovaná poptávka, intenzivní rivalita a dynamika klasteru. Dynamické diamanty jsou zdrojem růstu klasteru a inovací. Celostátní (či národní) prostředí, kde firmy vznikají a rozvíjejí se, má tři

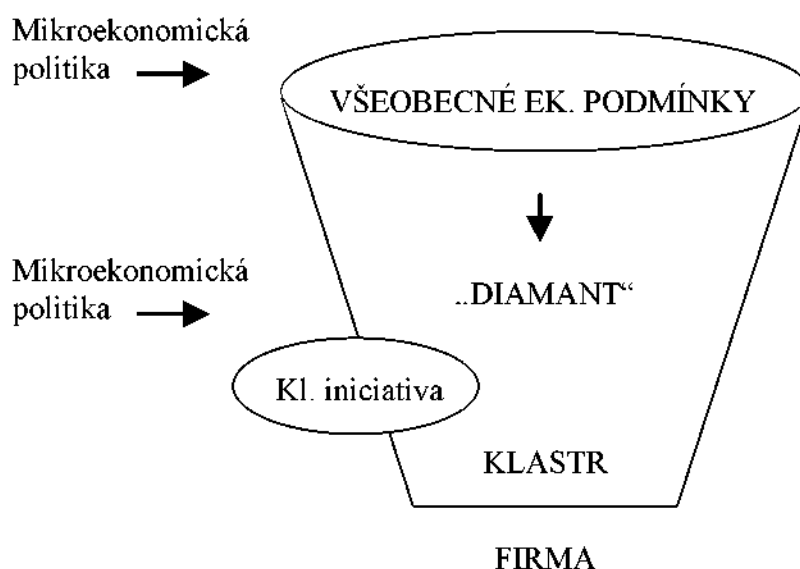
úrovně: klastr, mikroekonomické podnikatelské prostředí (diamant) a všeobecné podnikatelské prostředí.

Obr. 6. Firma a její prostředí – „Funnel Model“

Zdroj: Sölvell a kol. 2003

Obecné podnikatelské prostředí vyvíjí určité až deterministické síly dané historií, geografickou polohou a institucemi, které jsou pevně vázány na dané kulturní hodnoty. Nástroje ekonomické politiky na druhé straně dávají možnost dané prostředí utvářet. Makroekonomické nástroje ovlivňují všeobecné podnikatelské prostředí a mikroekonomické nástroje, včetně klastrových iniciativ, přímo ovlivňují diamant podnikatelského prostředí firmy.

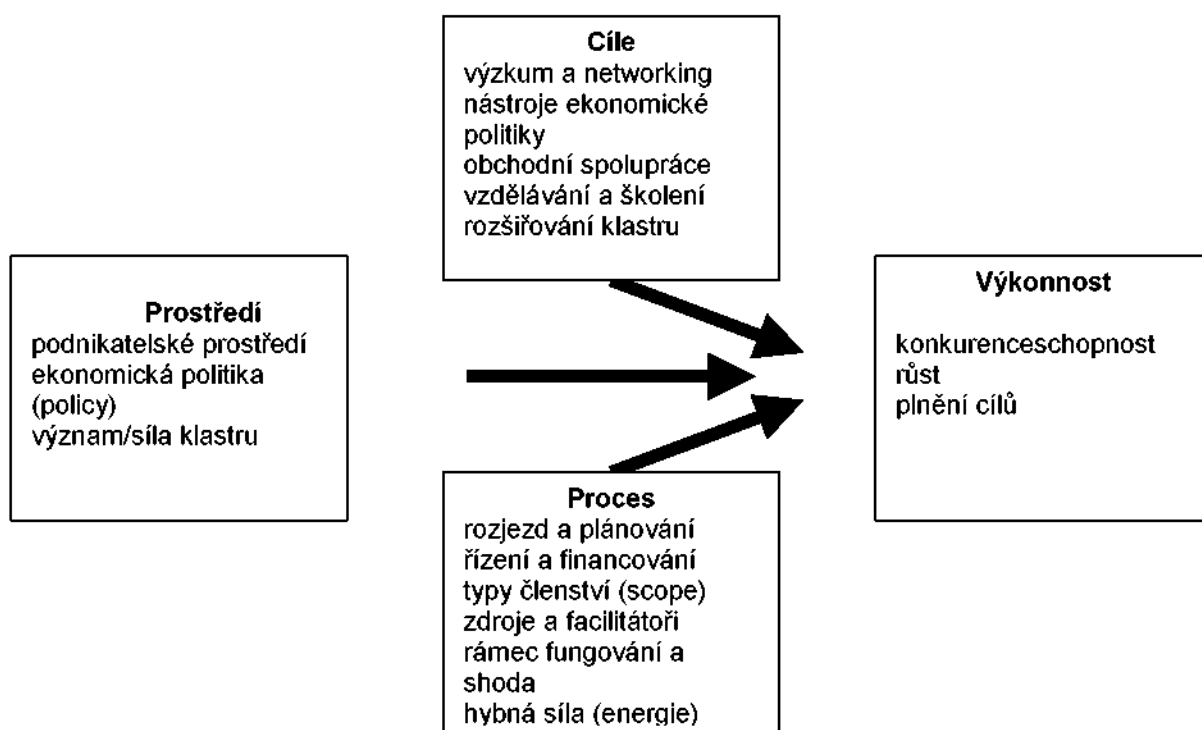
Obr. 7. Podnikatelské prostředí a síly, způsobující změny

Zdroj: Sölvell a kol. 2003

Úspěšné klastry mají vazby na globální trhy. Povahu firmy utváří národní podnikatelské prostředí, ale jsou také různými způsoby vázány na globální trh. Ve většině oborů dnes globální trhy poskytují podnikům možnost zlepšit efektivitu prostřednictvím zvýšení objemů v různých částech hodnotového řetězce – tedy v nákupu materiálu, komponentů, strojního zařízení a služeb, nízkonákladové výrobě a v přístupu na větší trhy. V závislosti na homogenitě poptávky, omezeních obchodu, dopravních nákladech a homogenizaci technologie, může si globální působení vyžádat určitou míru přizpůsobení se místním podmínkám, designovým požadavkům a určitou míru disperze balení, montáže, zkoušení a výroby. Čím je trh homogennější, tím více je možné využívat jediného globálního zdroje pro vývoj a výrobu. V mnoha oborech však ještě existují tyto fragmentující síly, které nadnárodní společnosti nutí působit rozptýleně a často snižovat potenciální výhody globálního působení.

Definice Cluster Initiative Performance Model

Cluster Initiative Performance Model (CIPM) je „model výkonnosti klastrové iniciativy“, navržený autory Sölvellem [10] jako prostředek analýzy a hodnocení klastrových iniciativ. Jeho smyslem bylo vytvoření jednotných kritérií, která byla potom použita ve výzkumu Global Cluster Initiative Survey v roce 2003. Model se skládá ze čtyř součástí.

Obr. 8 Model výkonnosti klastrové iniciativy (CIPM – Cluster Initiative Performance Model)

Zdroj: Sölvell a kol. 2003

Sociální, politické a ekonomické prostředí

Klastrové iniciativy, které se týkají partnersky propojených firem, orgánů státní správy a výzkumných organizací, se objevují po celém světě jako nový jev od devadesátých let. V některých státech, např. v Itálii, existují tyto partnerské vztahy už od let sedmdesátých. Tam klastry vznikaly zejména organicky a klastrové iniciativy s různou formou podpory státu, místní samosprávy, případně evropských fondů zde mají za cíl zejména oživení

klastrů starých a vznik nových. Klastrové iniciativy v některých státech vzešly z tradičních nástrojů ekonomické politiky, kterou doplňují. Model CIPM obsahuje kroky v mnoha ohledech – inovace, konkurence, environmentální regulace, celková stabilita a předvídatelnost.

Klastrové iniciativy jsou schopny napomoci restrukturalizaci starých klastrů, procesu zavírání neziskových firem a rozvoj firem dalších.

Cíle klastrových iniciativ

Většina klastrů uvádí jako cíle výzkum a networking, nástroje ekonomické politiky, obchodní spolupráci, vzdělávání a školení, inovace a technologie a rozšiřování klastru. Všechny tyto cíle jsou podmíněny výměnou informací. Klastrové iniciativy jsou často zaměřeny na sběr informací, publikování zpráv o klastru, sdílení informací prostřednictvím seminářů, zvaní expertů jako přednášejících, vytváření internetových stránek atd. Některé belgické klustry se zaměřují na organizaci seminářů, krátkých kursů a podporu extranetu jako prostředku sdílení informací mezi omezeným okruhem firem a organizací. Networking je významným aspektem většiny klastrových iniciativ. Podle některých výzkumů je to cíl dokonce nejčastější.

4. PRŮZKUM GLOBAL CLUSTER INITIATIVE SURVEY

Fenoménem klastrů se v posledních deseti letech zabývá celá řada studií, což souvisí se stále rostoucím zájmem akademické obce o tento jev, který je svým původem produktem organického vývoje a přirozeného sdružování firem a institucí. Průzkum Global Cluster Initiative Survey 2003 byl veden snahou zmapovat komplexně klustry (ve smyslu klastrových iniciativ) po celém světě. Iniciátoři projektu (Örjan Sölvell a kol.) zmapovali situaci a identifikovali 509 klastrových iniciativ, které oslovili formou elektronického on-line průzkumu. Průzkum obsahoval 30 otázek a 169 podotázek a byl zaměřen na charakteristiky klastrových iniciativ – jak vznikají, kdo je financuje, jako fungují, nakolik jsou efektivní atd. Představitelé klastrových iniciativ odpovídali na sedmistupňové

Likertově škále od „úplného nesouhlasu“ až po „úplný souhlas“. Určitým problémem byl vzorek, který měl být v rámci průzkumu osloven. Existuje celá řada přehledů a seznamů klastrových iniciativ na celém světě, ale obvykle jsou zaměřeny velice úzce na geograficky nepřiliš velká území. Výběr byl založen na dvou základních zdrojích. Autoři obeslali několik desítek odborníků, kteří přicházejí do kontaktu s klastry – členy klastrů samotných, akademickou obec a zástupce orgánů státní správy. Těchto dotazů bylo rozesláno několik stovek. Druhým zdrojem byl primární výzkum autorů, založený na internetovém průzkumu, informacích obsažených ve zprávách o klastrech a na dalších publikacích. Z těchto dvou druhů zdrojů vybrali 509 klastrových iniciativ. Předmětem průzkumu byly klastrové iniciativy ve smyslu triple helix, (trojitě šroubovice), zahrnující průmysl – státní správa – vysoká škola, tedy klastr ve smyslu, v jakém je chápán v terminologii Strukturálních fondů Evropské unie a potažmo i Operačního programu Průmysl a podnikání, jehož řídicím orgánem je vládní agentura CzechInvest. Jedná se o pouhý zlomek těchto seskupení, které na celém světě existují, ale pravděpodobně se jedná o nejobsáhlejší seznam klastrových iniciativ současnosti. Záměrem autorů je průzkum periodicky opakovat a rozšiřovat. Všechny 509 klastrových iniciativ dostalo emailem pozvánku k účasti na on-line průzkumu. Respondenti měli také možnost k průzkumu se vrátit a doplnit informace. Vzorek respondentů je zjevně zkreslený, i z obrázku 8 je patrné, že počet klastrových iniciativ ze severní Evropy je nepoměrně vysoký. Důvod je jasný, protože průzkum byl prováděn švédskými odborníky, kteří měli lepší přístup k informacím ze Skandinávie. Další zkreslení je dáno samotnou podstatou a hlavním pracovním nástrojem výzkumu, kterým byl email a Internet. Proto je opět nepoměrně významně zastoupena celá řada klastrových iniciativ z oblastí, kde je penetrace Internetu vysoká. Třetí zkreslení je dáno pracovním jazykem průzkumu i veškeré komunikace, kterým byla angličtina, což znevýhodňovalo například klastrové iniciativy ze zemí Latinské Ameriky a pravděpodobně i Asie. Ve výzkumu se neobjevila žádná klastrová iniciativa z České republiky, což je celkem pochopitelně dáno rokem, kdy byl průzkum uskutečněn, kdy se do přehledu mohl dostat maximálně první klastr v ČR, kterým byl Moravskoslezský strojírenský klastr (vznik – březen 2003). Ze zemí střední a východní Evropy jsou ve výzkumu zastoupeny klastrové iniciativy z Estonska, Lotyšska, Litvy a Polska.

Severní Evropa	56 %	22 %
----------------	------	------

		27 %
Austrálie a Nový Zéland	53 %	16 %
		19 %
Západní Evropa	38 %	21 %
		18 %
Severní Amerika	32 %	18 %
		13 %
Východní Asie	85 %	5 %
		9 %
Jižní Evropa	47 %	6 %
		6%
Východní Evropa	26 %	4 %
		3 %
Západní Asie	50 %	1,5 %
		1,7 %
Jižní Afrika	25 %	0,7 %
		0,4 %
Jižní Amerika	10 %	1,9 %
		0,4 %
Jihovýchodní Asie	25 %	0,7 %
		0,4 %
Východní Afrika	0 %	0,2 %
		0 %
Střední Amerika	0 %	3 %
		0 %
Jižní Centrální Asie	0 %	0,4 %
		0 %
Ostatní		0,6 %
		2 %

Obr. 8 Geografická distribuce respondentů v průzkumu GCIS 2003

Zdroj: GCIS 2003

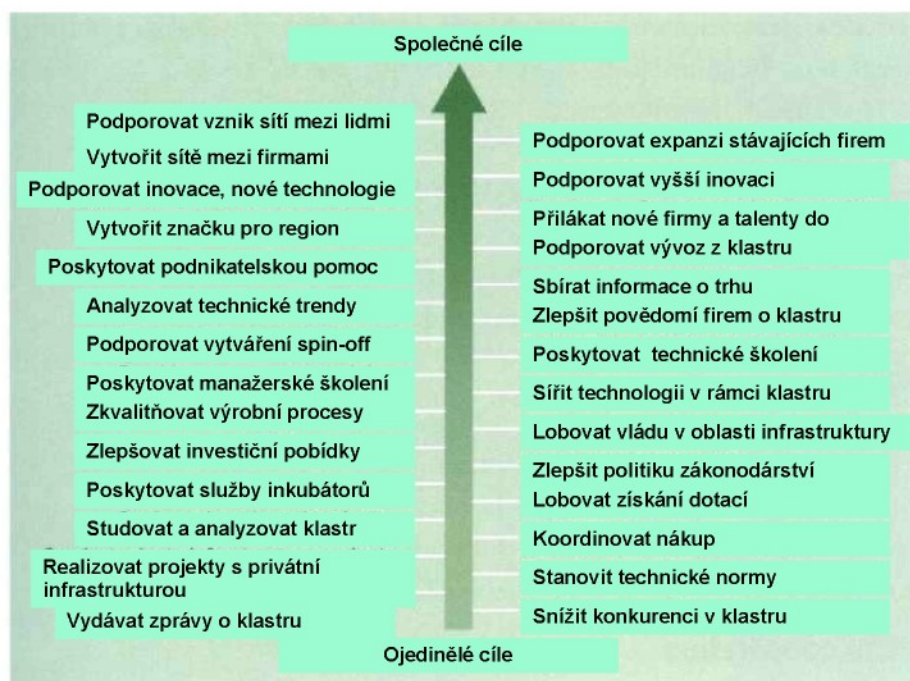
Nový Zéland	32	Švédsko	11	Kanada	4
USA	28	Německo	10	Norsko	4
Velká Británie	25	Belgie	8	Kypr	2
Japonsko	20	Dánsko	8	Estonsko	2
Austrálie	13	Francie	5	Mongolsko	2
Rakousko	13	Maďarsko	5	Turecko	2
Španělsko	13	Nizozemsko	5	Jiné*	10
Finsko	11	Přeshraniční	5		

*Jeden respondent se objevil v případě Chile, Islandu, Irska, Itálie, Lotyšska, Litvy, Malajsie, Polska, Jižní Afriky a Švýcarska.

Obr. 9. Počet klastrových iniciativ z jednotlivých zemí ve výzkumu GCIS 2003

Zdroj: GCIS 2003

Průzkum byl strukturován podle modelu Cluster Initiative Performance Model a stejným způsobem byly prezentovány i výsledky. Zde uvádím výsledky, které považuji za relevantní z pohledu networkingu a výměny informací mezi subjekty, které působí v klastrové iniciativě.

Obr. 10. Cíle klastrových iniciativ podle frekvence (výzkum GCIS 2003)

Zdroj: GCIS 2003

Z pohledu této práce je výzkum velmi důležitý, protože při nepříliš dlouhodobé a hluboké znalosti a zkušenosti s klastry v České republice, jsem tuto studii považovali za důležité potvrzení teoretických předpokladů a intuitivních očekávání.

Další aspekt, jímž se výzkum GCIS 2003 zabýval, je měření efektivity či výkonnosti klastrové iniciativy, kterou je možné poněkud zjednodušeně nazvat úspěšností klastru. Stanovení kritérií tohoto hodnocení je při posuzování kvality klastru velmi obtížné, v případě jednoho klastru nebo nevelké skupiny klastrů je možné stanovit a měřit soubor kvantitativních kritérií. Autoři výzkumu GCIS do dotazů výzkumu zahrnuli jako kritéria hodnocení úspěšnosti klastru následující faktory: konkurenceschopnost klastru, růst klastru a plnění cílů. Zlepšení konkurenceschopnosti a růstu jsou jako cíle klastru zásadní. Pokud totiž nemá klastrová iniciativa na klastr takový vliv, jaký by mít měla, je otázka, zda lze vůbec hovořit o klastrové iniciativě. Při pohledu zevnitř (což byl případ této studie) je

možné považovat za úspěšnou skromnou klastrovou iniciativu, jejímž účelem je „pouze“ mapování klastru nebo vykonávání drobných služeb pro klastr, i když nemá významný vliv na konkurenceschopnost nebo růst klastru, ale ve vztahu k úzce definovaným cílům. Všechny tyto faktory byly hodnoceny pomocí stejné stupnice v intervalu souhlas – nesouhlas. Autoři průzkumu GCIS tento přístup zvolili evidentně proto, že by bylo prakticky nemožné klastrové iniciativy velmi rozmanitého charakteru z různých geografických a kulturních oblastí posoudit podle objektivních kritérií. Pochopitelnou nevýhodou metodiky je naprosté spolehnutí se na subjektivní pocity respondenta, kterým byl často facilitátor klastru, který má v projektu své zájmy a těžko může být objektivní. Proto lze předpokládat, že odpovědi jsou s největší pravděpodobností zkreslené a v průměru jsou výsledky příliš růžové. Z pohledu této práce je však důležité, že respondenti vyjadřovali své názory na to, co považují za přínosné, případně negativní z pohledu výměny informací. Je to totiž právě networking, který je ve své podstatě založen na neformálních vazbách, neformální a bezprostřední komunikaci. Proto nelze subjektivismus odpovědí v průběhu průzkumu považovat pro účely této práce za překážku.

5. KLASTR VERSUS KARTEL – ASPEKT MOŽNÉHO PORUŠENÍ HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Soutěžní právo v otázce klastrů

Problematika klastrů a zejména klastrových iniciativ může být považována za velmi citlivou z pohledu hospodářské soutěže. Klastr je platforma „spolupráce mezi konkurenty a obchodními partnery, kterou reguluje čl. 81 Smlouvy o ES a ustanovení § 3 ze zákona č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže“¹¹. Tyto právní úpravy jsou pro posouzení chování subjektů základní, dalším zdrojem práva jsou blokové výjimky EU a judikatura a rozhodnutí Úřadu pro hospodářskou soutěž a Evropské komise, evropských a českých soudů. „Pravidla hospodářské soutěže v obecné rovině uznávají potřebu efektivní spolupráce a výměny zkušeností mezi soutěžiteli na trhu. Nicméně zdůrazňují, že spolupráce nesmí jít tak daleko, aby jejím výsledkem bylo narušení volné soutěže na trhu.“¹²

„Klastr je jednoznačně platformou pro spolupráci mezi soutěžiteli, ať už se jedná o vzájemné konkurenty (horizontální vztah) nebo o partnery v rámci dodavatelsko-odběratelských vztahů (vertikální vztah). Z povahy věci je zřejmé, že nese zvýšené riziko, že (i) sám svými aktivitami (nebo doporučováním cen, obchodních podmínek nebo nevhodným zpracováním údajů získaných od členů klastru nebo (ii) podporou nevhodných aktivit svých členů (kartelových dohod nebo protisoutěžních praktik) poruší pravidla hospodářské soutěže regulovaná čl. 81 Smlouvy o ES, resp. ust. § 3 Zákona o ochraně hospodářské soutěže.“¹³

Regulace hospodářské soutěže je založena na principu, že čím je trh kompetitivnější a čím více je na trhu hráčů, tím méně je pravděpodobné narušení hospodářské soutěže. Naopak, čím méně je soutěžitelů a trh koncentrovanější, tím rizikovější je spolupráce subjektů z pohledu soutěžních pravidel.

¹¹ Posouzení odvětvových seskupení „klastrů“ z pohledu možného porušení hospodářské soutěže (antitrustu) v ČR a EU, CzechInvest-Linklaters, Praha, 2005. str. 1.

¹² tamtéž. str. 3.

¹³ tamtéž. str. 3.

Evropské soutěžní právo stanoví podle principu *de minimis* jen přibližné hodnoty tržního podílu zúčastněných stran, do kterých se spolupráce nepovažuje za rizikovou. Obvykle je to 10% u spolupráce mezi konkurenty a 15% u spolupráce mezi nekonkurenty, kdy je spolupráce prospěšná pro soutěž. Kromě toho ještě existují tzv. *hardcore restrictions*, které jsou zakázány vždy. Ve výjimečných případech se aplikují tzv. *blokové výjimky*, kdy spolupracující strany nedosahují společného podílu 15 až 30%, podle typu dohody a skutečnosti, zda se jedná o dohodu mezi konkurenty či nekonkurenty. „Právě blokové výjimky a související prováděcí předpisy a judikatura popisují možnosti spolupráce např. na společných projektech, společném nákupu, prodeji, marketingu, podpoře exportu nebo i výzkumu a vývoji, uzavírání specializačních dohod, o výměně a sdílení informací atd.“¹⁴

Blokové výjimky vydané v České republice a na úrovni evropského práva se týkají zejména výzkumu a vývoje, poskytování technologií, specializací, drážní, silniční a vnitrozemské vodní dopravy a vertikálních dohod.

„Zvýšené pozornosti je zapotřebí u dvoustranných síťových spoluprací (tvrdé sítě, tvrdý networking), neboť zde jde primárně o spolupráci mezi konkurenty nebo jinak na trhu blízkými osobami.“¹⁵

Je třeba vzít v úvahu, že čím větší je tržní podíl účastníků klastru, tím větší je relevantnost soutěžních právních předpisů pro klaster a jeho členy. Z pohledu soutěžního práva může být problematická i nevhodná vnitřní struktura a nastavení organizačních mechanismů v rámci klastru, „především o nevhodné organizování procesu výměny a zpracování obchodně citlivých informací o členech v rámci klastru, resp. nevyhovující výstupní formát těchto informací. V návaznosti na to může být problémem i systém publikace a zpřístupňování těchto informací veřejnosti.“¹⁶

Účast institucí terciárního vzdělávání do práce klastru z pohledu hospodářské soutěže

¹⁴ Posouzení odvětvových seskupení „klastrů“ z pohledu možného porušení hospodářské soutěže (antitrustu) v ČR a EU, CzechInvest-Linklaters, Praha, 2005. str. 4.

¹⁵ tamtéž. str. 4.

¹⁶ tamtéž. str. 6

Instituce terciárního vzdělávání se může do klastru zapojit jako člen nebo společník klastru, případně se na činnosti klastru podílet formou nečlenské spolupráce. Pro účely klastru mohou být zajímavé obě formy. V podmínkách České republiky (pokud se klastr uchází o podporu podle programu OPMP) je účast instituce terciárního vzdělávání na členském základě nezbytná. Z pohledu soutěžního práva je účast instituce terciárního vzdělávání obvykle nepříliš problematická. Potíže by mohly nastat, pokud by klastr a jeho členové spolupracovali s institucí terciárního vzdělávání na principu exkluzivity. Takovou účast instituce by bylo pravděpodobně vhodné posoudit individuálně. Zde se potvrzuje, že univerzita je schopna poskytnout neutrální půdu pro organizaci klastru a výměnu informací na této platformě. Z tohoto důvodu je nutné zvážit, čemu se vyhnout z pohledu soutěžního práva.

Čemu se vyhnout

Z pohledu výměny informací by z pohledu soutěžního práva bylo možné považovat za problematické následující diskuse. Diskuse o „...individuálních připravovaných strategických krocích jednotlivých členů...o cenách (i aktuálních a minulých), odbytu, nákladech, přidané hodnotě, efektivitě, exportu, importu, zkušenosti se zákazníky, odběrateli nebo dodavateli apod.

„Výměna určitých informací je tolerována na vysoce soutěžních trzích, ale je zakázána na trzích oligopolních. Společnosti působící na oligopolním trhu mají tendence sjednocovat své jednání na trhu a výměna i relativně obecných informací pak může být vyhodnocena jako dohoda v rozporu s právem hospodářské soutěže. Proto bude v budoucnu při vytváření klastrů třeba analyzovat každý případ samostatně.“¹⁷

„Setkávání se a obecné diskuse v rámci klastru o otázkách týkajících se oboru podnikání jako jsou např. legislativa, technické normy, bezpečnost práce, ekologie, výchova a vzdělávání, apod. není v rozporu se soutěžním právem.“¹⁸

¹⁷ Posouzení odvětvových seskupení „klastrů“ z pohledu možného porušení hospodářské soutěže (antitrustu) v ČR a EU, CzechInvest-Linklaters, Praha, 2005. str. 17

¹⁸ tamtéž. str. 18

„Měla by být sbírána zásadně historická data. Historičnost dat je třeba posuzovat ad hoc podle typu a citlivosti dat, velikosti klastru, charakteru trhu. Členům klastru by měla být data vracena výlučně v agregované a anonymní podobě, z níž by nebylo možné data individualizovat.“¹⁹

Kolektivní shromažďování dat orgány klastru, týkajících se např. cen, objemu prodeje, nákupu, vývozu, dovozu, investic, výzkumu, vývoje, know-how a specializací je problémové, zejména děje-li se v individualizované formě za jednotlivé členy a jedná-li se o údaje blízké časově aktuální nebo s výhledem do budoucna. „Z mnoha rozhodnutí Úřadu na ochranu hospodářské soutěže a Evropské komise vyplývá, že diskuse mezi soutěžiteli, týkající se zamýšlených tržních akcí jednotlivých členů, jako například připravovaných cenotvorných kroků, marketingu, podnikatelských strategií, nasmlouvaných zakázek, vytíženosti výroby apod., mohou být zejména na koncentrovaných trzích s menším počtem konkurentů vyhodnocena jako protisoutěžní“.²⁰

V obecné rovině by se měly diskutovat i případné výsledky vyplývající s nashromážděných informací. „Současné lze doporučit, aby tato soutěžně-právně nezávadná data byla zpřístupňována na požádání třetím osobám či publikována.“ Tím se zamezí v souvislosti se sebranými daty případnému zvýhodňování členů klastru oproti jiným subjektům. Česká i evropská legislativa si klade za cíl zamezení vzájemné výměny citlivých informací nad „obecně prospěšný nebo objektivně potřebný rámec“.²¹

Účast velkých podniků v orgánech klastru je z pohledu hospodářské soutěže problematičtější. „Soutěžní právo sice rozumí výhodám plynoucím z účasti velkých podniků (např. sdílení technologického náskoku a know-how se slabšími konkurenty a tím přispívání i k jejich rozvoji), nicméně spolupráci, do níž je zapojeno více silnějších podniků, vnímá velice senzitivně.“²²

¹⁹ Posouzení odvětvových seskupení „klastrů“ z pohledu možného porušení hospodářské soutěže (antitrustu) v ČR a EU, CzechInvest-Linklaters, Praha, 2005. str. 18.

²⁰ tamtéž. str. 18.

²¹ tamtéž. str. 18.

²² tamtéž. str. 19.

Přeshraniční spolupráce z pohledu soutěžního práva

Z pohledu hospodářské soutěže je spolupráce v rámci přeshraničního klastru naprosto v pořádku. Pravidla pro ochranu hospodářské soutěže jsou pro regionální, nadregionální i přeshraniční klastry uplatňuje zcela rovnocenně. Odvětvová přeshraniční spolupráce je v naprostém souladu s principem jednotného evropského trhu. Jediné omezení je dáno OPPP Klastry. Pokud se projekt či iniciativa uchází o podporu ze Strukturálních fondů, je podmínkou, že 75% členů klastru musí mít sídlo v České republice. Toto hledisko je třeba brát v úvahu při zakládání přeshraničního klastru.

Nutnost nastavit pravidla sběru, zpracování a vyhodnocování informací členů klastru

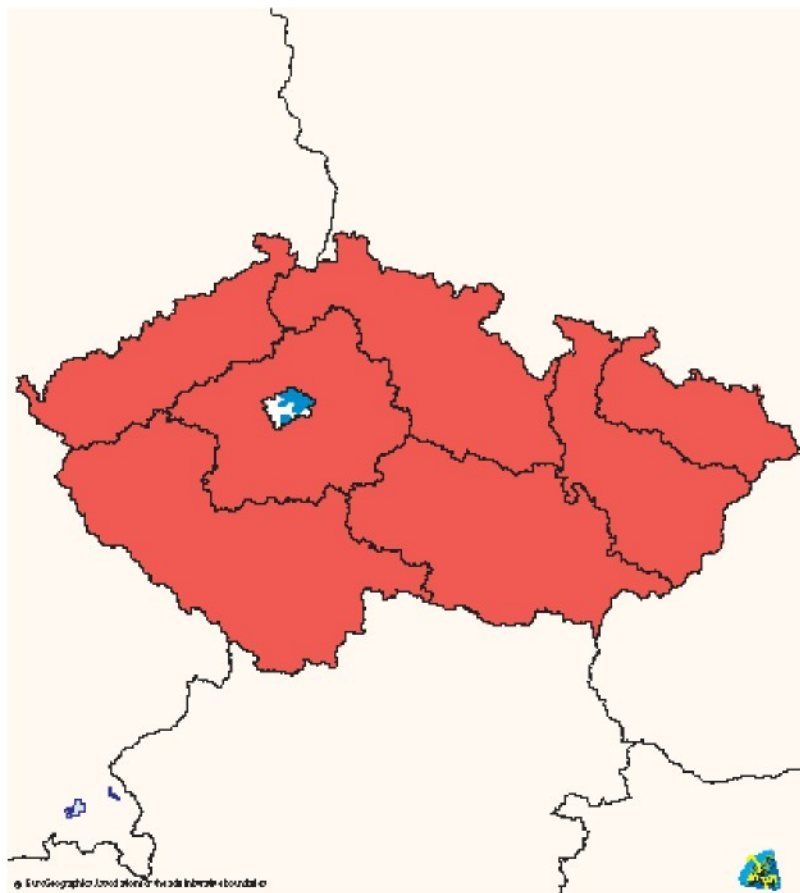
Mají-li být v rámci klastru sbírány a zpracovávány informace, je potřeba zajistit soulad procesů se soutěžním právem.

6. PODPORA VZNIKU A ROZVOJE KLASTRŮ V RÁMCI EU

Po vstupu do Evropské unie má Česká republika možnost čerpat z tzv. Strukturálních fondů Evropské unie. Tyto fondy spravuje Evropská komise a jejich smyslem je strukturální pomoc Společenství, a to zejména chudším regionům členských států a posílení hospodářské a sociální soudržnosti Evropské unie.

Existují čtyři strukturální fondy a členské státy EU z nich čerpají finance pomocí svých národních dokumentů. Jedná se o národní programové dokumenty, jejichž základem je Národní rozvojový plán na programovací období 2004 až 2006. Na jeho základě byly s Evropskou komisí dojednány texty Rámce podpory Společenství a pěti odvozených operačních programů pro realizaci pomoci v rámci Cíle 1 evropské regionální politiky. Do pomoci v rámci cíle 1 spadá celá Česká republika s výjimkou hl. m. Prahy, pro níž jsou vytvořeny v rámci Cíle 2 a Cíle 3 tzv. Jednotné programové dokumenty pro hl. m. Praha.

■ Cíl 1 ■ Cíl 2 (rozhodnutí Komise č. 559/2004)

Obr 11. Strukturální fondy: Zvolené zóny v ČR pro Cíle 1 a 2 v letech 2004 a 2006

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj 2005

Ze strukturálních fondů jsou financovány i nadnárodní programy a aktivity, které jsou však realizovány jako Iniciativy Společenství. Ty jsou zřízeny Evropskou komisí k řešení specifických problémů týkajících se celé Evropské unie, které doplňují jiné programy Evropského Společenství, případně napomáhají jejich realizaci. Pro spolupráci v rámci Euroregionu Nisa by bylo možné aplikovat program INTERREG III, který je jednou z iniciativ Evropských společenství, která je nástrojem pro překonání nevýhod plynoucích z příhraniční pozice dané oblasti. Část A se týká přeshraniční spolupráce, část B je zaměřena na nadnárodní spolupráci a část C podporuje meziregionální spolupráci. Vzhledem k tomu, že v současném programovacím období 2004-2006 je program těchto Iniciativ Společenství snížen na pouhé čtyři iniciativy, na které Komise vyčlenila 10,44 mld. EUR, což představuje nejvíce 5,35% rozpočtu strukturálních fondů, a že klastry jsou

podporovány z Operačního programu průmysl a podnikání 2004-2006, nebudeme „příhraničním“ iniciativám Společenství v této práci věnovat pozornost.

	2004-2006	2004	2005	2006
Fond soudržnosti	945,3	316,9	266,1	362,3
(Průměr*)				
Strukturální fondy	1 584,4	381,5	528,9	674,0
Cíl 1 (13 krajů)	1 454,3	339,0	485,5	629,8
Cíl 2 (Praha)	71,3	23,3	23,8	24,2
Cíl 3 (Praha)	58,8	19,2	19,6	20,0
Iniciativy Společenství	100,8	28,6	32,1	40,1
Interreg	68,7	21,0	21,4	26,3
Equal	32,1	7,6	10,7	13,8
Strukturální operace celkem	2 630,5	727,0	827,1	1 076,3

Obr. 12. Alokace strukturálních operací pro Českou republiku v letech 2004-2006 podle oblastí podpory (v mil EUR, běžné ceny)

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj 2005

Rámec podpory Společenství (Cíl 1)	2004-2006	2004	2005	2006
běžné ceny – EK	1 454 265 778	338 952 807	485 488 619	629 824 352
Operační program	2004-2006	2004	2005	2006
Průmysl a podnikání	260 852 142	60 798 079	87 082 257	112 971 806
Infrastruktura	246 360 355	57 420 408	82 244 353	106 695 594
Rozvoj lidských zdrojů	318 819 283	74 308 763	106 433 869	138 076 651
Rozvoj venkova a multifunkční	173 901 427	40 532 052	58 054 838	75 314 537

zemědělství				
SROP	454 332 571	105 893 505	151 673 302	196 765 764
Celkem	1 454 265 778	338 952 807	485 488 619	629 824 352

Obr. 13. Finanční prostředky na Rámce podpory Společenství = Cíl 1 (EUR, běžné ceny)

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj 2005

Pomoc ze strukturálních fondů je v Evropské unii poskytována na úrovni jednotek NUTS II, které v konkrétním případě České republiky zahrnují více územně správních jednotek NUTS III, tedy krajů.

Každý region soudržnosti se skládá z 1 až 3 krajů:

NUTS II (region soudržnosti) NUTS III (kraj)

Severovýchod Liberecký, Královehradecký, Pardubický

Severozápad Ústecký, Karlovarský

Jihozápad	Plzeňský, Jihočeský
Jihovýchod	Vysočina, Jihomoravský
Střední Morava	Olomoucký, Zlínský
Moravskoslezsko	Moravskoslezský
Střední Čechy	Středočeský
Praha	Praha

Obr. 14. NUTS II (regiony soudržnosti) a NUTS III v České republice

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj 2005

7. PODPORA KLASTRŮ PODLE PROGRAMU OPMP

Podpora klastrů vychází z Opatření č. 1.4. Rozvoj informačních a poradenských služeb, Priority 1. Rozvoj podnikatelského prostředí, Operačního programu průmysl a podnikání 2004-2006. Celý název programu je Program vytváření klastrů a jeho cílem je poskytovat podporu „formou přímých dotací na projekty, jejichž cílem je podpořit ekonomický růst a konkurenceschopnost ekonomiky rozvojem odvětvových seskupení – klastrů, které mohou být vytvořeny na regionální, nadregionální a nebo přeshraniční úrovni.“²³. Z tohoto pohledu je tedy možné brát v úvahu klastrovou spolupráci třeba v rámci Euroregionu Nisa, který je právě nástrojem přeshraniční spolupráce. Při vytváření informačního portálu klastru by to znamenalo „pouze“ nutnosti zvážit případné jazykové verze.

Správcem programu Klastry a tedy i poskytovatelem podpory je Ministerstvo průmyslu a obchodu a implementační agenturou je CzechInvest, příspěvková organizace tohoto ministerstva.

Podle programu jsou klastry definovány jako „regionálně umístěné soubory navzájem propojených společností (zabývajících se výrobou, obchodem a službami i na mezinárodní úrovni), specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb, firem v příbuzných oborech a

²³ Program Klastry. Operační program průmysl a podnikání, schválený Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28.4.2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005. str. 1.

přidružených organizací, které si navzájem konkurují, ale také navzájem kooperují, a jejichž vazby mají potenciál k upevnění a zvýšení jejich konkurenceschopnosti.“²⁴

Z pohledu vývoje klastru je program rozdělen v zásadě na dvě části a to 1) vyhledávání vhodných firem pro klastry (mapování klastru, „cluster mapping“ dle terminologie Cluster Navigators) a 2) zakládání a rozvoj klastrů. Vyhledávání vhodných firem (i oborů) pro klastry se věnujeme podrobněji dále. Důležité je, že program velmi přesně definuje, kdo může být příjemcem podpory, a to „kraje nebo jimi určené organizace, instituce terciárního vzdělávání nebo výzkumné organizace se sídlem v ČR“²⁵. Program definuje také přesně, jaký cíl mají projekty zakládání a rozvoje klastrů a to „podporovat vzájemnou spolupráci členů klastru na společných projektech v oblasti výzkumu a vývoje, nákupu a prodeje, společné propagace, průzkumu trhů a konkurence, zvyšování profesní a odborné způsobilosti zaměstnanců ve firmách, sdružených v klastru a rozšířit spolupráci s výzkumnými organizacemi a institucemi terciárního vzdělávání s cílem zvýšit konkurenceschopnost, inovace a ekonomický růst členů klastru“²⁶. Je důležité, že informační portál, jehož struktura je předmětem této práce, dokáže tuto definici splnit ve všech ohledech.

Na rozdíl od mnohých klastrů ve světě je v České republice (v rámci Evropské unie) nutné, aby příjemce podpory byl právnickou osobou ve smyslu § 18 zákona č. 40/1964 Sb., tedy občanského zákoníku. Může to být již existující subjekt nebo osoba založená za účelem založení a provozu klastru, která má, podle právní formy „ve svých stanovách nebo zakladatelské listině zakotveno, že byla zřízena za účelem podpory inovací a zvýšení konkurenceschopnosti v daném oboru ekonomických činností“²⁷. Tyto obory, které mají nárok na podporu, jsou přesně definovány v Příloze 1 tohoto programu (podle klasifikace OKEČ). Toto ustanovení je pochopitelné vzhledem k tomu, že podpora neformálního svazku ze státního rozpočtu České republiky nebo z fondů Evropské unie by patrně nebyla možná.

²⁴ Program Klastry. Operační program průmysl a podnikání, schválený Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28.4.2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005. str. 2.

²⁵ tamtéž. str. 2.

²⁶ tamtéž. str. 3.

²⁷ tamtéž str. 3.

Informační portál klastru by bylo možné realizovat jako projekt zakládání a rozvoje klastru, resp. jeho součástí, ve smyslu „Informační portál jako prostředek rozvoje klastru“, a jelikož je spolupráce s institucí terciárního vzdělávání podmínkou obdržení podpory, lze předpokládat potenciál pro další spolupráci s TUL, která se v rámci svého výzkumného záměru zabývala činnostmi, které spadají do první fáze, tedy vyhledávání vhodných firem pro klastry, zejména její část, kterou program definuje jako předběžnou analýzu ekonomiky daného regionu ve smyslu struktury průmyslu z pohledu zaměstnanosti, ekonomických výsledků, inovací, růstu daného sektoru, regionální strategie apod. [17]

Neméně důležitou stránkou věci je otázka, zda by bylo možné vytvoření a udržování informačního portálu klastru financovat, alespoň částečně, z těchto prostředků. Příslušná kritéria jsou uvedena v programu v části 3.4. Uznatelné náklady. Splnění podmínek v této části záleží čistě na klastru, resp. jeho řídicí skupině či facilitátorovi. V části 3.4.2. Programu klastry [17] jsou uvedeny konkrétnější kategorie uznatelných nákladů. Důležité je, že za uznatelné náklady lze považovat nejen samotnou technickou realizaci portálu, ale i získávání informací, kterým má být portál naplněn.

Za relevantní lze považovat následující kategorie uznatelných nákladů²⁸:

d) náklady na poskytnutí poradenských služeb, které jsou poskytovány externími konzultanty (např. z Registru poradců) pomáhajících klastrům jak ve fázi před založením, tak při realizaci projektu.

e) Náklady na benchmarking se zahraničními klastry, prováděný jak interními tak externím experty.

...

g) Náklady na propagaci klastru a jeho aktivit, a to jak vůči členům, tak vůči zákazníkům a veřejnosti. Zahrnuje také náklady na pracovní setkání, semináře a workshopy členů a potenciálních členů klastru, zaměřené k plnění poslání klastru.

²⁸ Program Klastry. Operační program průmysl a podnikání, schválený Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28.4.2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005. část 3.4.2. str. 3.

h) Náklady na průzkum trhů, konkurence a inovací v rámci jednotlivých klastrů, zejména v sektorově a regionálně specifických oblastech důležitých pro rozvoj klastru.

...

i) náklady na publicitu.

Vzhledem k tomu, že se k projektu portálu nevztahují ustanovení části 3.4.2., která specifikuje náklady, které za uznatelné považovat nelze, jedná se bezpochyby o projekt, který by mohl být realizován z „evropských“ prostředků. Vytvoření, případně postupné budování informačního portálu klastru by bylo možné zahrnout do projektu zakládání a rozvoje klastrů, jehož podmínky tříletého (spolu-)financování jsou uvedeny v programu pod bodem 4.2.

	Fáze I - vyhledávání vhodných firem pro klastry	Fáze II - založení a rozvoj klastru
Výše podpory	maximálně 75 % uznatelných nákladů	maximálně 75 % (1. rok), 65 % (2. rok), 55 % (3. rok) uznatelných nákladů
	0,2 - 1 mil. Kč	3 - 45 mil. Kč
Příjemce podpory	kraj nebo jím určená organizace (firma), instituce terciárního vzdělávání, výzkumný ústav	klastr - právnická osoba podle §18 zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, zřízená za účelem podpory inovací a zvýšení konkurenceschopnosti v oboru

Obr. 15. Schéma financování klastrů v programovacím období 2004 – 2006

Zdroj: CzechInvest 2005

Možnosti přeshraniční spolupráce

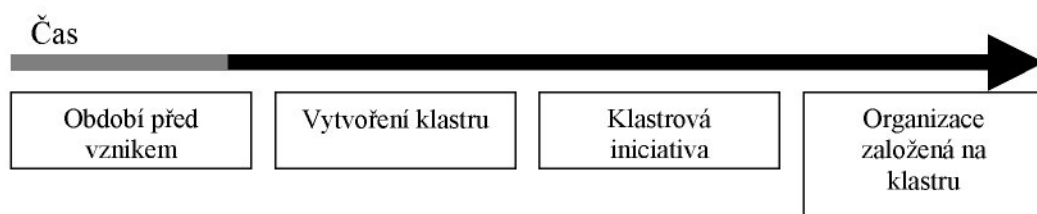
Z pohledu podpory ze Strukturálních fondů je spolupráce v Euroregionu možná, klastr musí jen splňovat podmínku, aby 75 procent jeho členů mělo sídlo v jeho české části. Z pohledu soutěžního práva není přeshraniční spolupráce v ničem jiná než situace klastru uvnitř jediného členského státu EU. Skrbek [9] se zaměřuje na to, jak mohou informační a komunikační technologie pomoci v projektech, které hranice překračují. Dospívá k závěru, že „prostřednictvím jejich [ICT, pozn. autora] využití v oblastech umožňujících spolupráci a podnikání v nemateriální sféře zanikají jakékoliv rozdíly, dané geografickým vymezením euroregionů.“(str. 151)²⁹

V příloze 4 jsou uvedeny výsledky mapování území Euroregionu Nisa HF TUL a současné podané a v příloze 3 žádosti zájemců o vytvoření klastrů v České republice ve stavu, v jakém byly k 15.12.

Vznik a vývoj klastru, úloha ICT

Celý program podpory klastrů v České republice je založen z významné části na poradenské činnosti konzultantské společnosti Cluster Navigators, která byla nápomocna při tvorbě koncepce programu Klastry Operačního programu průmysl a podnikání. Tato firma z Nového Zélandu také v České republice na podzim roku 2004 provedla sérii školení, organizovaných vládou agenturou CzechInvest. Výše uvedená koncepce je významně ovlivněna zkušenostmi této společnosti z celého světa a navazuje na akademická východiska Michaela Portera a Michaela Enrighta, k čemuž se otevřeně hlásí. Původní model vzniku a vývoje klastru, uváděného Sölvellem, dále rozpracovává do pěti fází a dvanácti kroků. V grafickém vyjádření vypadá životní cyklus klastru následovně. Za životní cyklus bychom rádi považovali vývoj s „otevřeným“ koncem, tedy založit naše předpoklady na tom, že klastr bude úspěšný a nebude nutné jeho činnost ukončit, případně tato nevyzní do ztracena.

²⁹ Skrbek, J., Wraith, P. *Možnosti aplikací podnikatelských sítí v prostředí integrované Evropy*. TUL, 2004

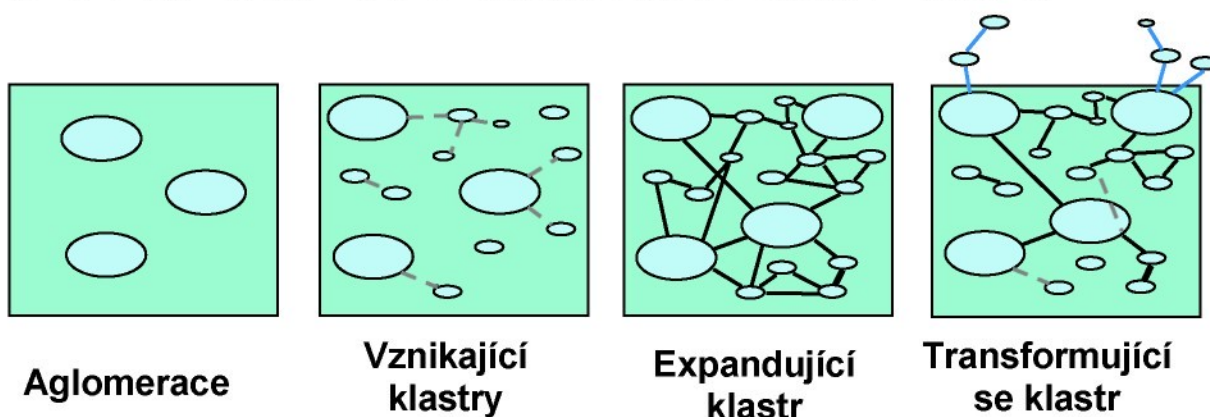

Obr. 16 Vznik a vývoj klastru

Zdroj: Sölvell, Ö. 2003

Podle koncepce Cluster Navigators je vznik klastrů zcela přirozeným jevem, ke kterému dochází vlivem zdánlivě nelogického sdružování konkurentů. Uvádějí velmi ilustrativní ukázky a příklady klastrů z celého světa. Klastry, které vznikly často přirozenou cestou, když si konkurenční firmy uvědomily, že ze seskupování mohou těžit všechny, byť jde o konkurenty.

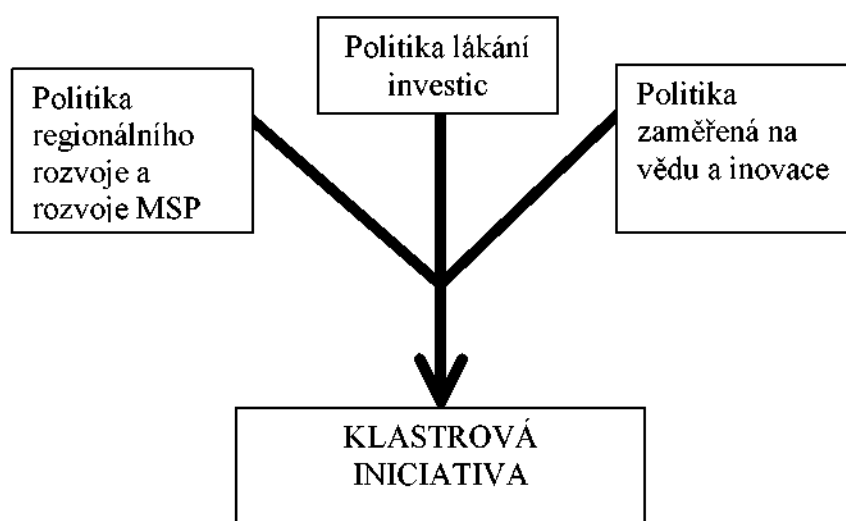
Konzultantská společnost Cluster Navigators se také zabývá otázkou toho, co je pouhý shluk firem a co už je klastr. Toto rozlišení je velmi podobné rozdílu mezi pojmy klastr a klastrová iniciativa, jak jsou uvedeny v této práci. Lze říci, že v tomto pojetí se tato práce s terminologií Cluster Navigators zcela shoduje, protože za klastr je považováno vědomé úsilí o rozvoj. Kvalitativní úrovně klastrů jsou uvedeny v následujícím diagramu:

Obr. 17 Rozvoj klastru z kvalitativního hlediska

Zdroj: Cluster Navigators 2004

Klastrové iniciativy vycházejí ze tří hlavních proudů politických kroků v daném státě – klastrové iniciativy využívají metod zakotvených v politice regionálního rozvoje a rozvoje MSP, v politice lákání investic a v politice zaměřené na vědu a inovace, tedy výzkum a vývoj. Stimulování klastrů dnes často tvoří základ strategií regionálního rozvoje.

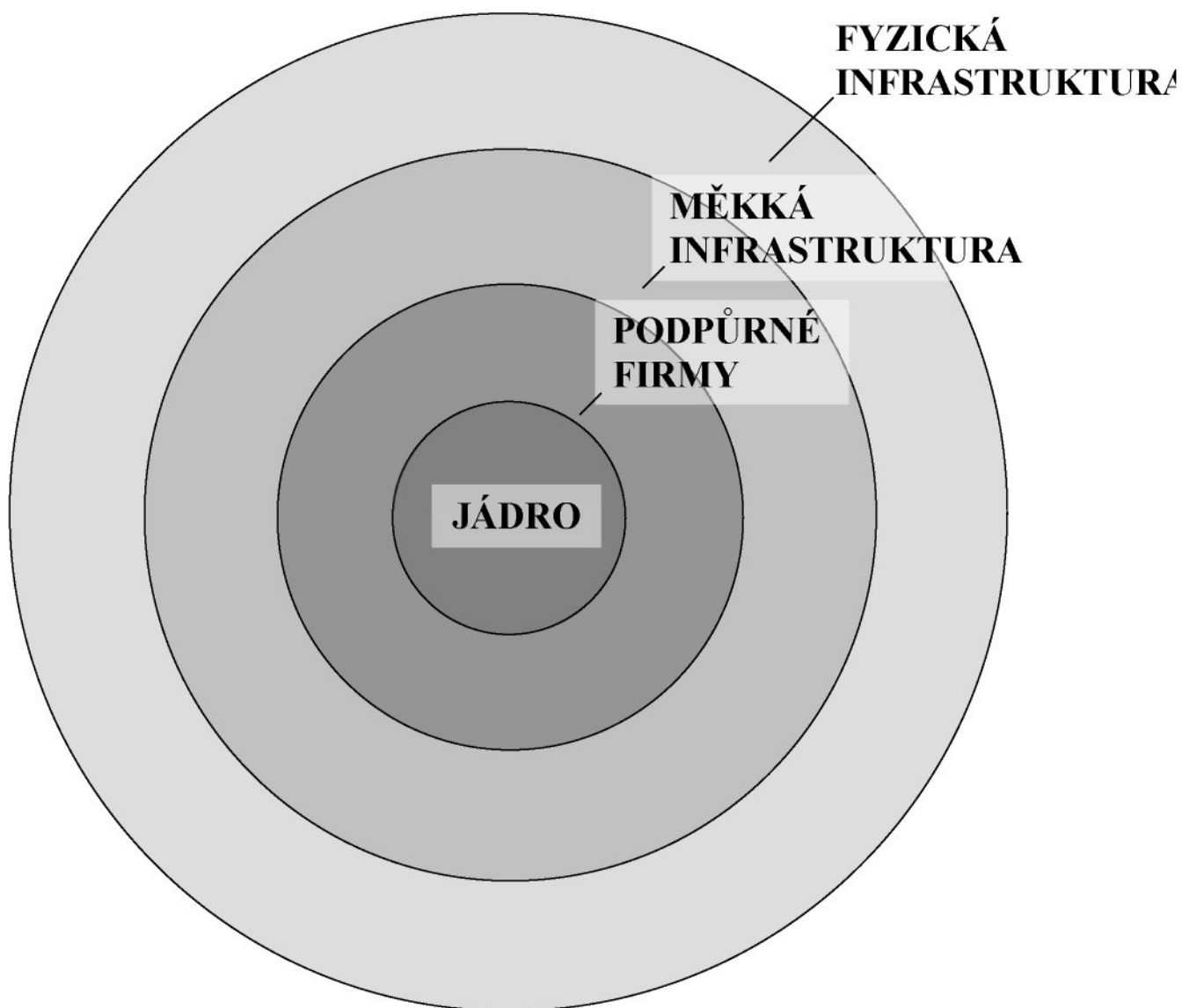

Obr. 18. Základní pilíře podpory rozvoje klastrů

Zdroj: Sölvell, Ö. 2003

Společnost Cluster Navigators předpokládá, že by vytváření klastru, byť institucionalizované, mělo co nejvíce kopírovat přirozený průběh vzniku klastru, tak jak je popsán výše. To předpokládá, že je nutné již v samotném počátku celého procesu angažovat a přesvědčit někoho z velkých či úspěšných. Důležité je od samého začátku nemít příliš velké ambice, byť Operační program Průmysl a podnikání stanoví, že subjektů musí být nejméně 15. V zásadě se ale doporučuje, aby klastř neměl zpočátku příliš velká očekávání, začal z mála, ale spíše je nutné zajistit místní podpůrnou infrastrukturu,

dodavatele, kooperační vztahy a školení. Důležité je také přilákat do organizace konkurenty, odpadne tak obava malých subjektů, že jsou jen ve vleku velkých a mocných. Struktura klastru by měla být rovněž podobná struktuře „přirozených klastrů“.

Obr. 19. Schéma vysoce výkonného klastru

Zdroj: Cluster Navigators 2004

Vysoce výkonný klastr funguje přibližně podle schématu uvedeného na obrázku 19. Na všech úrovních je nezbytná důvěra mezi jednotlivými subjekty a pevné vazby mezi

jednotlivými vrstvami, vazby pevné a vzájemné, které umožňují vznik formálních a neformálních sítí. Při vysoké míře důvěry a pevných vazbách je také možná velmi úzká specializace jednotlivých subjektů. Základem klastru, jádrem, je soubor vysoce specializovaných firem ze stejného odvětví, které jsou si zpravidla geograficky blízké. Je nezbytná intenzivní interakce, těsné vazby mezi dodavateli a zákazníky, formální a neformální sítě a v těchto podmínkách mohou vznikat nové firmy. Tento stav se v některých pramenech nazývá „co-opetition“, jako narážka na výrazy „competition“ a „co-operation“, tedy kombinace konkurence a spolupráce.

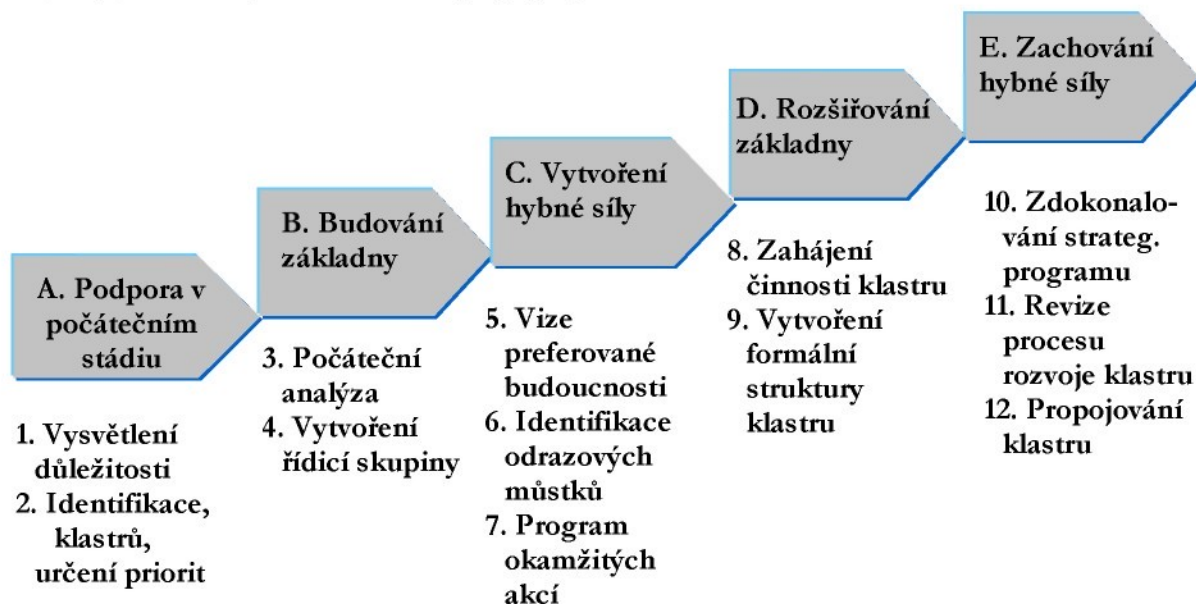
V další vrstvě se nacházejí specializované podpůrné firmy – dodavatelé surovin, subdodavatelé, dodavatelé vybavení a služeb, finanční poradenské firmy, účetní a právní firmy, designerské a spediční firmy. Subjekty v této vrstvě jsou v úzké vazbě s firmami v jádru klastru a charakterizuje je rivalita a spolupráce.

V další vrstvě dále od jádra se nacházejí subjekty, které jsou silně specializované a vázané na odvětví. Jejich smyslem je podpora důvěry, vzájemné interakce mezi ostatními subjekty hlouběji v modelu klastru a zejména pomoc rychlému přenosu informací. I subjekty na této úrovni klastru sdílí společnou vizi a díky ní si vytvářejí úzké vazby s ostatními. Sem patří nejrozličnější profesionální organizace, obchodní asociace, odbory, vládní agentury, vědecké parky, školy a technické univerzity. Má zde prostor také PPP, neboli projekty partnerství mezi subjekty státního a soukromého sektoru.

V nejširším kontextu se celý klustr musí usadit do nezbytné technické infrastruktury, kam spadá státní a soukromá infrastruktura i specializovaná integrovaná řešení, například přístavy, silniční síť, letiště, železnice, komunikace, vodovodní rozvody, územní plány, ale například i likvidace odpadu.

Čím že jsou tedy charakterizovány vysoce výkonné klastry? Jsou typické častými kontakty mezi veškerými subjekty, které jsou podtrženy vzájemnou důvěrou mezi členy klastru v jednotlivých vrstvách i mezi nimi. Díky této důvěře a ve většině případů i díky geografické blízkosti jednotlivých subjektů je možný rychlý pohyb nepsaných informací v neformálních sítích. Výkonnost kvalitních klastrů zpravidla pomáhají zajišťovat úzce

specializované státní investice. Vysoce výkonné klastry jsou obvykle strategicky vedeny a subjekty jsou navzájem velmi úzce propojeny.

Obr. 20. Vznik a vývoj klastrů

Zdroj: Cluster Navigators 2004

Vytváření klastrů

Vytváření klastrů je aktivní proces pro urychlení místního ekonomického růstu, obvykle iniciovaný vládou, která je schopna poskytnout neutrální půdu. Klíčovou úlohu v tomto procesu hraje postava facilitátora. To je osoba, která vytváří, zejména v počátečních fázích práce, vazby a inspiruje nesourodou skupinu k týmové práci.

Statický klaster: seskupení	Dynamický klaster
Izolované firmy, nedostatek konkurence	Místní rivalita, mezinárodní konkurence

Nedostatek vyspělých dodavatelů	Specializovaní, místní dodavatelé
Základní lidský kapitál	Vyspělé vzdělávání & výzkum a vývoj
Nedostatek důvěry & sítí	Vysoce rozvinutý společenský kapitál
Malý počet podpůrných institucí	Vyspělé instituce schopné spolupracovat & klastrové iniciativy

Obr. 21. Složitost dynamiky uvnitř klastru. Rozdíl mezi neorganizovaným shlukem a dynamickým klastrem.

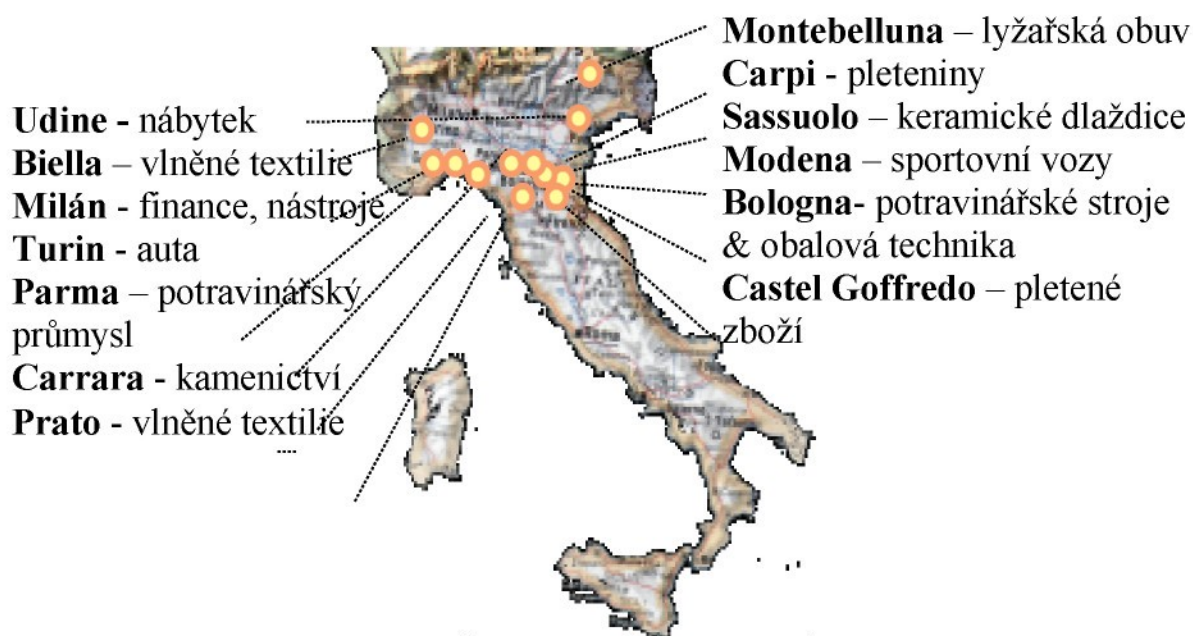
Zdroj Cluster Navigators 2004

Příklady úspěšných klastrů

Na světě existuje celá řada klastrů, které dokazují, že je tato myšlenka opravdu životaschopná a nosná. Poznatky akademiků se zakládají na praktických zkušenostech seskupení, která fungují po celém světě. Prototypem nebo spíše archetypem principu klastru je například Wall Street v New Yorku. Zdánlivě nelogická myšlenka sdružování konkurentů však nemá představitele pouze v tomto finančním distriktu. Myšlenka spojování a geografické přibližování konkurence a dodavatelů a odběratelů je pravděpodobně stará, ne-li jako lidstvo, pak minimálně jako výroba a zejména obchod. Takto se například sdružují již přes sto let v okolí 34. ulice na newyorském Manhattanu obchodníci s bižuterií, oděvními doplňky i obecně s módou.

Úspěšné klastry jsou si vědomy toho, že úspěchu mohou dosáhnout pouze spoluprací a úzkou specializací. Vznikají tak poměrně kuriózní situace, jako že veškerá travní semena pro náměstí Nebeského Klidu v Pekingu pocházejí z Linn County, jediné oblasti ve státě Oregon na severozápadě Spojených států amerických, stejně jako 70 procent veškerého objemu travního semena na celém světě.

Příklady úspěšných klastrů v severní Itálii

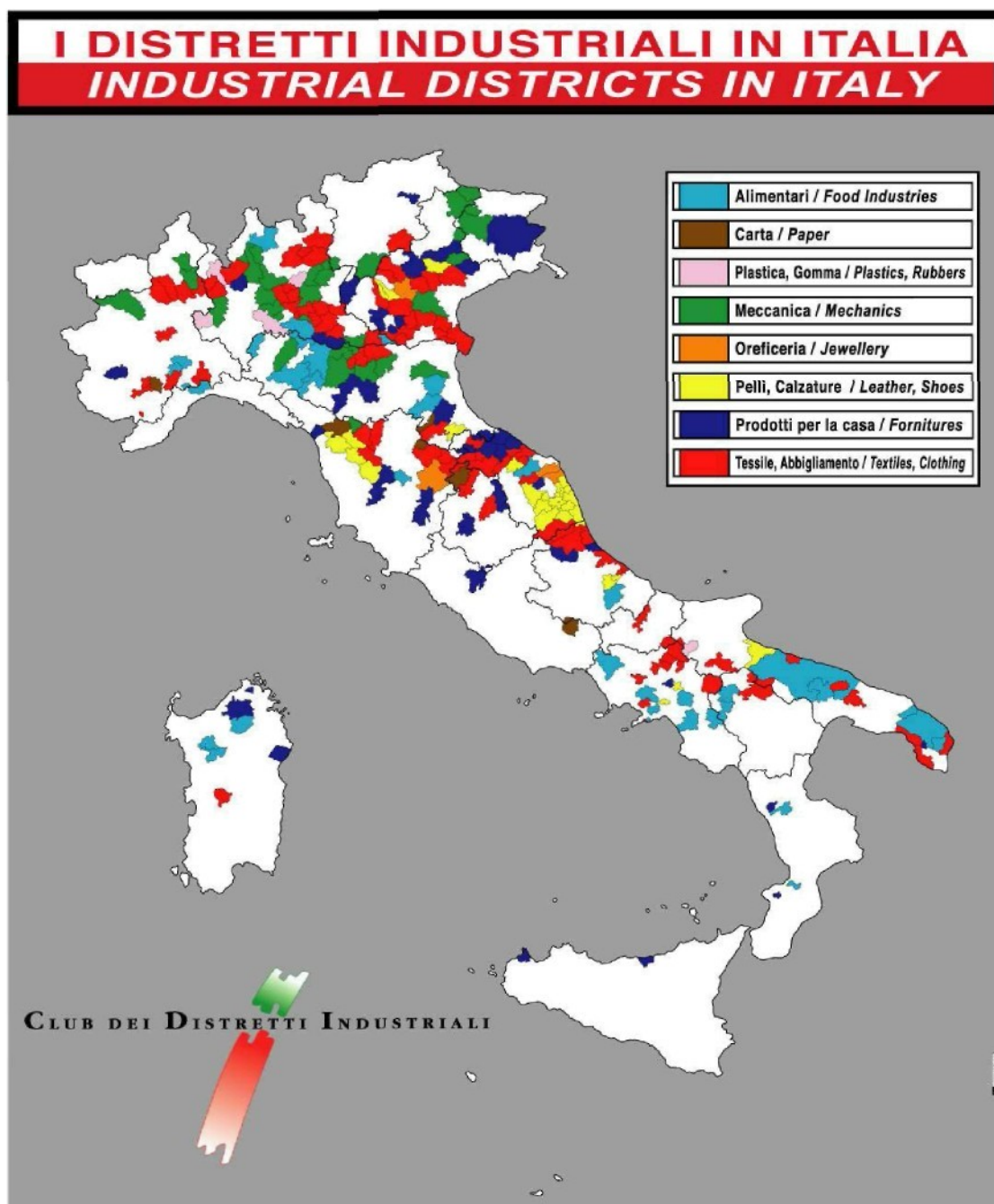

Obr. 22. Příklady úspěšných klastrů světového významu v severní Itálii

Zdroj: Cluster Navigators 2004

Celá řada zajímavých klastrových iniciativ sídlí na severu Itálie. Kupříkladu Castel Goffredo, městečko s necelými sedmi tisíci obyvateli, kde působí více než 200 firem, které působí v oblasti pleteného zboží a z velké části ovládají evropský trh s touto komoditou. Hloubka klastru je patrná na příkladu města Biella, které rovněž leží v severní Itálii. V okolí tohoto města se 48 000 obyvateli sídlí klaster výrobců luxusního textilního zboží – ten představuje nejen 1 300 vlnářských a textilních firem, ale zejména také dalších 200 firem, které pro tento druh výroby konstruují a vyrábějí strojní zařízení. Zde je patrný vzájemný prospěch konkurentů na jedné úrovni, ale také mezi dodavateli a odběrateli. Tento klaster má bezpochyby historické kořeny, ale klastrová iniciativa spočívá právě v aktivním rozvoji klastru. Právě Biella vytvořila program „citta‘ degli studi“, který vytváří neutrální místo pro setkávání a platformu pro poskytování specializované podpory pro klaster textilních výrobců v oblasti školení, poskytování informací o trhu. Podobně v okolí města Montebelluna o 25 000 obyvatelích, opět v severní Itálii sídlí klaster výrobců

sportovní obuvi světového významu. Tento klastr vyrábí 75 procent lyžařské obuvi na světě, mezi výrobce patří například světoznámé značky Tecnica, Rollerblade, Nordica a Asolo. Tento klastr si zakládá na společné značce „Montebelluna“ jako známce kvality a také kvantity. Kuriózní případ specializace lze pozorovat v okolí italského města Udine nedaleko Benátek. V celém okolí sídlí tradičně silný nábytkářský průmysl, který se ale rozhodl specializovat na veškerý nábytek vhodný k sezení a díky tomuto úzkému zaměření 1 200 výrobních a 250 exportních firem ročně produkuje 44 milionů židlí a křesel, což představuje 80 procent italské, 50 procent evropské a 30 procent světové výroby těchto předmětů. Ve městě Lumezzane, opět v severní Itálii sídlí průmysl 2 000 kovozpracujících firem, které zaměstnávají 20 tisíc zaměstnanců a generují ročně výnosy ve výši 2 miliard euro, z čehož 60 procent pochází z vývozu. Tento výskyt úspěšných a vysoce výkonných klastrů není náhodný, jedná se o velmi silně motivovaný program regionálního rozvoje, podporovaný orgány státní správy. Činnost klastrů je podpořena celou řadou aktivit, podporou komunikace a vytvářením podnikatelských inkubátorů.

Obr. 23. Mapa klastrů („průmyslových distriktů“) v Itálii

Zdroj: Cluster Navigators

Aktivní přístup k organizaci a institucionalizaci klastru a s tím související úspěšností seskupení lze ilustrovat na příkladu patrně nejznámějšího klastru světa, kterým je Silicon Valley, „křemíkové údolí“ poblíž San Franciska ve Spojených státech. Zhruba ve stejné době vzniklo také seskupení firem podél dálnice Route 128, která si říkala „technologická

dálnice Ameriky. Nejde jen o budoucnost klastru jako takového, ale zejména o budoucnost firem v něm sdružených. Zatímco Oracle, Adobe, Cisco, 3 Com, Bay Networks, Sun Microsystems, Seagate, Silicon Graphics, Hewlett-Packard, Intel a další jsou na špici technologického rozvoje a růstu, firmy, které byly dříve soustředěny kolem Route 128 už tón technologického rozvoje neudávají, pokud vůbec existují (DEC, Data General, Prime, Wang či Lotus). Těžko si lze představit ostřejší konkurenci, než jaká se vyskytuje mezi výše jmenovanými firmami v Silicon Valley. Celkem jich tam je více než 7 000 a uvědomují si nutnost spolupracovat, sdílejí informace o trendech, mají i určitou řídicí skupinu. Silicon Valley se popisuje jako místo, které není určeno pro výzkum, ale kde si lidé sdělují své myšlenky. Univerzity v okolí Silicon Valley jsou také velmi specificky orientovány na praktickou aplikaci. Záleží na kultuře, neformálních sociálních vazbách, networkingu a přizpůsobivosti.

8. SCÉNÁŘ VYTVOŘENÍ A VÝVOJE KLASTRU PODLE OPPP

Vznik klastru je dlouhodobý proces, kterému napomáhá tzv. facilitátor, který působí jako neutrální prostředník a usnadňuje dialog mezi potenciálními členy klastru. Jak je uvedeno výše, lze celý proces rozdělit do dvou fází – vyhledávání vhodných firem pro klastry (tzv. mapování klastru, cluster mapping), kdy je zapotřebí především definovat vazby mezi firmami ve vybraném odvětví a regionu a existující či potenciální vazby na univerzity a výzkumné instituce v daném oboru. Pro identifikaci či mapování klastrů existuje řada metod, které lze rozdělit na dvě skupiny podle použitých vstupních údajů. Ve výzkumném záměru Hospodářské fakulty [2] jsou uvedeny následující metody:

První skupina metod vychází z údajů o zaměstnanosti. k této skupině metod patří:

- koeficient lokalizace,
- shift-share analýza,
- Giniho koeficient lokalizace,
- Ellisonův a Glaeserův index aglomerace.

Druhá skupina metod využívá matici Input/Output. k těmto metodám se řadí:

- identifikace nejvyšší hodnoty toku dodávek,
- výběr kritických hodnot z matice Input/Output,
- teorie grafů,
- porovnání profilu nákupu a prodeje odvětví.³⁰

Druhou částí první fáze programu je definovat společnou vizi a strategii pro skupinu aktérů spolu s akčními plány s cílem řešení společných problémů a využití příležitostí .

Ve druhé fázi již dochází k samotnému založení klastru. a smyslem fáze je podporovat aktivit vedoucí k rozvoji spolupráce mezi členy nově založeného subjektu na společných projektech například v oblasti

- výzkumu a vývoje
- nákupu a prodeje
- společné propagace
- průzkumu trhů a konkurence
- zvyšování profesní a odborné způsobilosti zaměstnanců ve firmách sdružených v klastru
- rozšíření spolupráce s výzkumnými organizacemi a institucemi terciárního vzdělávání.

V tomto raném stádiu je potenciální struktura klastru omezena, viz obr. 24.

³⁰ Ehleman, J. a kol. *Ekonomické problémy transformace hospodářství České republiky s přihlédnutím ke specifikům Euroregionu Nisa*. [Výzkumný záměr Hospodářské fakulty Technické univerzity Liberec]. Liberec, 2004. str. 30.

Obr. 24 Vývoj klastru – počáteční fáze

Zdroj: Cluster Navigators 2004

Právě v této fázi je velmi důležité, aby struktura a obsazení funkcí bylo velmi dobře promyšlené. Přesvědčivost „vůdců“ a nestrannost a osobní zápal facilitátora musí přesvědčit členy klastru k dalším krokům. Pokud je tato fáze úspěšná, může začít etapa další.

Obr. 25. Vývoj klastru – střední fáze – po úvodních seminářích klastru

Zdroj: Cluster Navigators 2004

V tuto chvíli už musí panovat shoda u členů klastru v tom, co od klastru očekávají, neboli, co jsou naopak oni ochotni a schopni klastru poskytnout ve smyslu finančního příspěvku, kapacity, vlastní účasti či „jen“ podpory. V této fázi je možné realizovat projekty, které nejsou tolik náročné co do infrastruktury nebo investic, ale které mohou být klasickými příklady rychlých vítězství či, jak se uvádí, tzv. „nízko visícího ovoce“ [35]. Výsledky této střední fáze vývoje klastrů je možné využít k motivaci méně oddaných či přesvědčených členů klastru, případně potenciálních nových členů.

Obr. 26 Vývoj klastru – vyspělá klastrová iniciativa (nejm. po 18 měsících)

Zdroj: Cluster Navigators 2004

Stádium vyspělé klastrové iniciativy nastává podle názoru Cluster Navigators minimálně po 18 měsících od zahájení činnosti. V tu chvíli již musí řádně fungovat orgány klastru a shoda mezi jeho členy musí umožnit realizaci a plánování konkrétnějších projektů, které si žádají významnější úsilí, investice a často i vlastní specifickou infrastrukturu.

9. KONCEPCE PORTÁLU KLASTRU

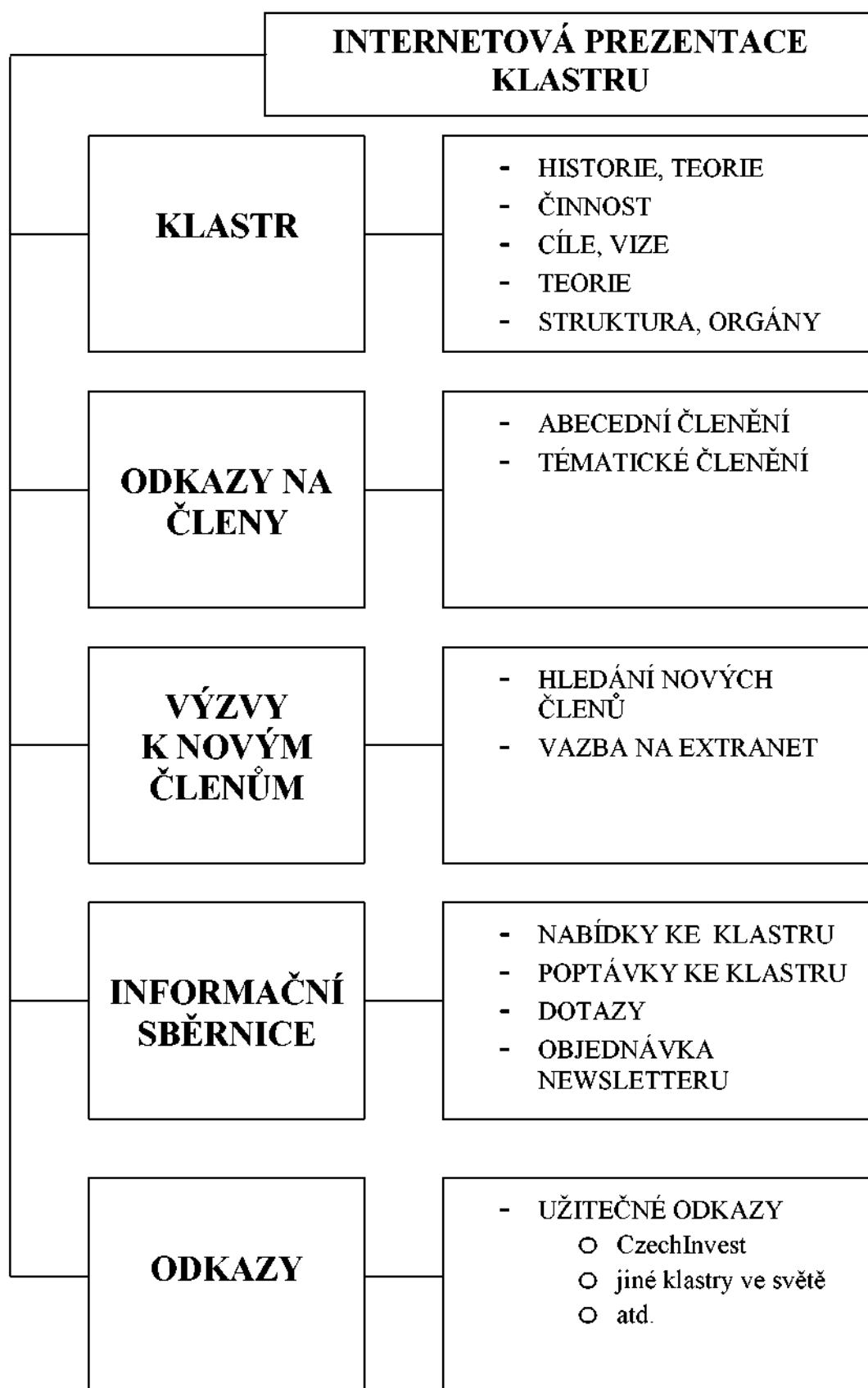
Na základě požadavků a očekávání členů klastrů po celém světě, jak uvádějí při průzkumech (GCIS 2003, Sasakawa Peace Foundation, University of Hong Kong – The Competitiveness Institute 2000) a v podmínkách programu Klastry a poradenské činnosti společnosti Cluster Navigators byla vytvořena následující koncepce informačního portálu klastru. Je třeba zdůraznit, že se jedná o informační portál, nikoli nástroj pro řízení virtuálních firem v podobě, v jaké je vytvářen v rámci výzkumné činnosti Západočeské univerzity v Plzni. Světové zkušenosti ukazují, že jedním z hlavních úkolů v raném stadiu vývoje klastru je získat důvěru jeho členů. Takový proces si žádá řešení, které nebude finančně příliš nákladné, jeho vývoj (či spíše příprava) nebude trvat příliš dlouho a bude možné je postupně rozšiřovat s tím, jak se bude vyvíjet nový klaster a jeho činnosti.

Takové podmínky ve všech ohledech splňuje internetová prezentace, uzpůsobená velmi specifickým potřebám klastru, jeho orgánů i jeho členů. Tato koncepce sestává ze dvou základních bloků. Prvním je „klasická“ internetová prezentace klastru vůči okolí, druhým pak „extranetové“ řešení vnitřní komunikace a sdílení informací uvnitř klastru, opět založené na internetovém prostředí.

Internetová prezentace klastru

Hlavním účelem internetové prezentace klastru, vlastně klasické internetové stránky, je prezentace klastru navenek. Může sloužit jako prostředek společné prezentace členů jako celku i jako prostředek vytvoření a propagace regionální značky. Proto je nutné věnovat významnou pozornost vytvoření dostatečně vypovídajícího jména samotného klastru, ale také dobrá volba doménového jména, zejména v kontextu s fulltextovými vyhledávací typy Google, Jyxo atd.

Informace by na této internetové prezentaci měly být strukturovány přibližně následujícím způsobem.

Obr. 27. Internetová prezentace klastru
Zdroj: autor

Tento veřejný informační blok obsahuje základní informace o klastru, jeho historii a činnosti, kterou vykonává. Podobně jako u klasických internetových prezentací jednotlivých firem je vhodné, aby zde byly uvedeny cíle klastru, jeho vize a poslání (ve smyslu mission statement). Je vhodné také uvést informace o principu klastru jako odvětvovém sdružení, spolu s drobným uvedením do teorie vytváření klastru jako prostředku zvýšení konkurenceschopnosti podniků a nástroje politiky regionálního rozvoje státu a Evropské unie. Dále je možné uvést informace o tom, jaké podpore se klaster těší ze Strukturálních fondů EU, v čem spočívá program Klastry Operačního programu Průmysl a Podnikání a jakou úlohu v celém tomto programu hraje vládní agentura CzechInvest. Nezbytné, i z důvodu průhlednosti klastru, je struktura klastru, jeho orgány, složení řídicí skupiny, osoba facilitátora. V průběhu zpracovávání informačních požadavků členů po klastru byla uvážena i možnost publikace interních dokumentů klastrů, případně zápisů z jednání řídicí skupiny, zejména z důvodu plnění požadavků soutěžního práva. Tento bod závisí zcela na uvážení řídicích orgánů klastru a shody jeho členů a totéž platí pro veškerou interní výměnu informací mezi členy. Při zvažování této otázky je třeba vzít v úvahu právní aspekty sdružování se v klastry a sdílení informací v rámci klastru (viz část Klaster versus kartel).

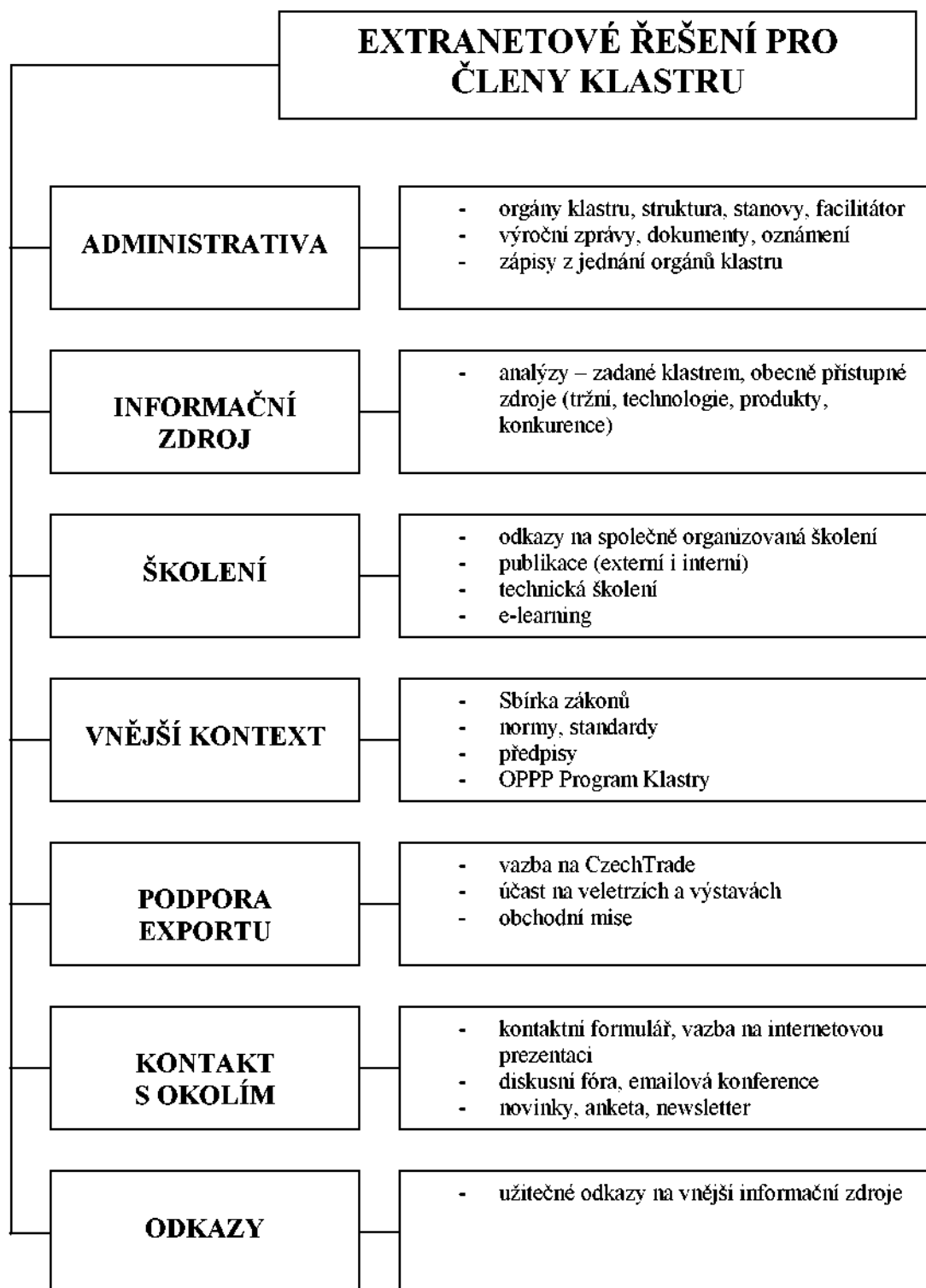
V dalším bloku je vhodné soustředit informace pro potenciální nové členy klastru – zde se předpokládá vazba na extranetové řešení pro členy klastru.

V dalším bloku označeném ve schématu jako „Informační sběrnice“ nabídek a poptávek je možné soustředit nabídky a poptávky směrem ke členům klastru, objednávání informačního zpravodaje a obecně dotazy. U obou těchto bloků vyplynuly velmi podnětné náměty v konzultaci se společností MITON CZ, s.r.o. – jimi navrhované řešení, tedy poptávkový a nabídkový systém, systém zadávání dotazů a také publikace novinek o práci klastru. Navrhují jednoduché rozhraní, které umožňuje strukturovat formu, ve které orgány klastru obdrží nabídky či poptávky zadané z internetového prostředí. Obdobný formulář lze využít pro zaslání jakýchkoli dotazů. Jedná se ale pouze o prostředek usnadnění a zpřehlednění komunikace, nikoli plnohodnotné B2B řešení s rozsáhlou funkcionalitou. Do užitečných odkazů lze zahrnout prakticky jakékoli dotazy, které budou považovat za

relevantní členové klastru, případě jaké budou požadovat vnější subjekty a které klastr získá zpětnou vazbou.

Extranetové řešení

Internetové stránky klastru jsou také místem pro vstup do extranetového řešení pro členy klastru. Tento vstup je proveden klasicky pro registrované uživatele po zadání jména a hesla. Po zadání těchto autorizačních údajů se uživatel dostává do části vyhrazené pouze uživatelům, jimž je v modulu správy uživatelů a přihlašování povolen přístup. Smyslem tohoto bloku je sdílení důvěrných nebo specifických informací mezi jednotlivými členy klastru, případně jeho partnery. Extranetové řešení má následující strukturu.

Obr. 28. Extranetové řešení pro klastr
Zdroj: autor

Administrativní blok obsahuje odkazy na orgány klastru, jeho organizační strukturu, případně stanovy a další dokumenty, organizační oznámení, výroční zprávy, zápisy z jednání a veškeré administrativní a organizační dokumenty.

Informační blok obsahuje údaje získané z analýz. Jako příklad jsou uvedeny tržní analýzy, technologické, produktové a konkurenční analýzy, protože se velmi často vyskytují v požadavcích klastrů v průzkumech, které se obsahově staly základem této práce.

Další, velmi často se vyskytující očekávání se týká zvyšování informovanosti a úrovně znalostí a dovedností formou nejrůznějších školení. Blok školení může obsahovat informace o klastrem organizovaných školeních, o školeních poskytovaných externími firmami, odkazy na publikace interního či externího původu. Technická školení jsou také častým požadavkem, stejně jako případný e-learning, který je velmi slibnou, ale také poměrně náročně organizovatelnou funkcí systému.

V bloku věnovaném vnějšímu kontextu mohou být uvedeny zákonné normy či jiné předpisy, normy, technické standardy, to vše formou odkazu či přímo v prostředí extranetového řešení obsažené. Dále zde může být uveden program podpory klastru ze strany orgánů státní správy, v současném programovacím období tedy Program Klastry OPPP, a podmínky financování ze Strukturálních fondů.

Významným důvodem sdružování se v klastry je pro firmy velice často společná exportní strategie. Orientace na export je dokonce jednou z významných podmínek podpory ze strany Operačního programu Průmysl a podnikání. Proto je vhodné, aby součástí extranetového řešení byl také blok věnovaný podpoře exportu. Odkaz na programy vládní agentury CzechTrade, zahraniční zastoupení této agentury, informace o společném působení na veletrzích a výstavách či obchodních misích.

V bloku věnovaném kontaktu s okolím patří výstupy z vazby na internetovou prezentaci klastru, tedy nabídky a poptávky zaslané z internetových stránek, nabídky zájemců o členství v klastru, odtud zaslané dotazy. Dále je možné v této části vytvořit platformu pro ankety uživatelů, diskusní fóra či emailové konference.

Do užitečných odkazů lze zahrnout veškeré odkazy, které může klastr a jeho členové využít ke své činnosti. Zde lze uvést například aktuální směnný kurs, odkaz na finanční instituce, které se na klastry zaměřují (např. ČSOB ve svém programu věnovaném speciálně klastrům), registr poradců agentury CzechInvest, nejrůznější oborová sdružení v České republice i v zahraničí, obchodní komory v ČR i v zahraničí atd. Je možné uvést i odkaz na inovační iniciativy (např. Program Inovace OPPI), protože jedním z hlavních bodů programu a vlastní existence klastru jsou inovace.

Pro obě části informačního portálu klastru by bylo vhodné zařadit statistický modul, který by umožnil co nejpodrobnější monitoring návštěvnosti stránek. Tento monitoring by bylo poté možné využít k vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých aktivit klastru i kvality internetové prezentace a extranetového řešení.

10. STRUČNÉ ZHODNOCENÍ ROZVOJE KLASTRŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Ke konci roku 2005 lze shrnout již téměř čtyřletý vývoj klastrů v České republice. První krůčky byly učiněny na pilotní studii v Ostravě již v roce 2002. Průběžně probíhala diskuse s předními odborníky i akademiky. Síťová spolupráce ve formě klastrů byla do roku součástí programu Kooperace, ale bylo nutné připravit samotný koncept programu rozvoje a podpory klastrů a produkt tohoto úsilí již v roce 2006 vstupuje do svého závěrečného roku, tedy program Klastry, který spadá do OPMP na programovací období 2004-2006.

K propagaci konceptu bylo využito zahraničních odborníků, kteří se zapojili i do vzdělávání více než 600 osob z krajů, univerzit a firem. Tito zahraniční konzultanti se zapojili také do vyškolení cca 60 facilitátorů. Program Klastry byl propojen s dalšími programy (např. Inovace).

Nejbližším cílem agentury CzechInvest je vypracování Národní klastrové studie, Národní klastrové strategie a vypracování a organizace programu pro certifikaci facilitátorů a manažerů klastrů. Ve vzdálenější budoucnosti (ale pravděpodobně ještě do roku 2008) se předpokládá ještě hlubší spolupráce s vysokými školami na teorii a řízení klastrů. V současnosti se tímto tématem zabývá zejména Vysoká škola báňská v Ostravě, Západočeská univerzita v Plzni a v neposlední řadě také Hospodářská fakulta Technické univerzity v Liberci. Vládní agentura CzechInvest do roku 2008 očekává, že podpoří minimálně 30 projektů mapování klastrů a minimálně 20 klastrů ve fázi rozvoje. Celkem by tyto programy měly napomoci rozvoji alespoň 500 malých a středních podniků, vygenerovat nejméně 20 projektů vedoucích k ochraně duševního vlastnictví, iniciovat minimálně 100 společných projektů v klastrech a přidat 1 500 dnů spolupráce VŠ a soukromých firem. [31].

11. ZÁVĚR

Cílem této práce bylo vypracování zadání struktury a obsahu informačního portálu klastru, aniž by bylo specificky dáno, o jaký klaster se jedná. Informační portál je koncipován o dvou základních částech – internetové prezentaci klastru a jeho členů navenek a extranetového řešení umožňujícího členům klastru komunikovat uvnitř, sdílet informace a podílet se na řízení tohoto celku. Obsahově je informační portál klastru založen na poznatcích, zjištěných v průzkumu Global Cluster Initiative Survey 2003. Celosvětový záběr a více než patnáct let zkušeností respondentů z řad firem všech typů umožnil stanovit obecné požadavky členů klastru na informovanost a networking. Poznatky průzkumu Global Cluster Initiative Survey byly dále doplněny o závěry studií klastrů, popsanych v literatuře. Zajímavé postřehy vzešly také z diskuse s představiteli firmy MITON CZ, s.r.o., které bylo zadání struktury a obsahu předáno k finančnímu ocenění.

Podle programu Klastry, spadajícího do Operačního programu Průmysl a podnikání, je nezbytné, aby se součástí klastru stala instituce terciárního vzdělávání. Kromě mapování klastru a identifikace vhodného oboru pro vytvoření klastru spatřujeme možnost, aby se na tvorbě, případně údržbě a obsahové aktualizaci podílela Hospodářská fakulta, zejména ve světle Výzkumného záměru, který je na klastry zaměřen. Komerční společností navržené řešení je zajímavé faktickým oddělením databáze od grafických nástrojů, což umožňuje snazší správu obsahu, pohodlnější a pružnější aktualizace a také postupné rozšiřování funkcionality a výbornou škálovatelnost celého systému.

Informační portál, tak jak je navržen, umožňuje postupné modulární spouštění jednotlivých částí, v závislosti na finančních a kapacitních možnostech členů klastru, a také, co je neméně důležité, míře shody mezi partnery o tom, jaké informace lze publikovat a šířit.

Nejsnazší a nejméně problematické by mohlo být spuštění internetové prezentace klastru navenek, v extranetovém řešení je pak relativně snadné spuštění části, která obsahuje statické dokumenty a odkazy na jiné zdroje. Poněkud problematičtější by mohla být část věnovaná e-learningu, zejména z pohledu funkcionality systému. Na druhé straně by ale právě tento modul mohl být velmi podnětný a pro členy klastru velmi přínosný.

Obecně lze říci, že informační a komunikační technologie mohou být výhradně nástrojem hlubší a propracované strategie komunikace a sdílení informací. Informační portál klastru by se mohl stát vynikajícím nástrojem komunikace uvnitř klastru, navenek, a také výborným prostředkem rozvoje klastru. Vše závisí na míře shody mezi členy a ochotě sdílet informace a komunikovat. Zde musí sehrát významnou úlohu facilitátor, řídicí skupina a také nejvýznamnější a nejdynamičtější členové klastru. „Moderátorem“ diskuse může být kromě facilitátora také univerzita, coby neutrální člen. Lze soudit, že informační portál může být úspěšný jen do té míry, do jaké jsou členové klastru ochotni spolupracovat. Na druhé straně je portál možné považovat za „nízko visící ovoce“ („low-hanging fruit“ podle slov Ifora Ffowcse z poradenské společnosti Cluster Navigators [3]), tedy něco, čeho lze dosáhnout relativně rychle, relativně levně, a co může přinést relativně rychlé výsledky, které jsou schopny přesvědčit méně důvěřivé členy klastru k významnějším a odvážnějším krokům.

POUŽITÁ LITERATURA

- [1] Břusková, P. *Průmyslové klastry. Nová strategie zvyšování konkurenceschopnosti firem a regionálního rozvoje*, Informační brožura Jihomoravského inovačního centra, 2003. (www.jic.cz/soubory/knihovna/prumyslove_klastry.pdf)
- [2] Ehleman, J. a kol. *Ekonomické problémy transformace hospodářství České republiky s přihlédnutím ke specifickým Euroregionu Nisa*. [Výzkumný záměr Hospodářské fakulty Technické univerzity Liberec]. Liberec, 2004. (www.hf.vslib.cz)
- [3] Ishikawa, A. *Voices from the World. The Formation of Networking Cooperation among Small Enterprises in Central Europe*. b.m.: The Sasakawa Peace Foundation. cca 2003.
- [4] Kraft, J. a kol. *Směrnice pro zpracování závěrečné (diplomové či bakalářské) práce na Hospodářské fakultě TUL*. TUL Liberec, 2005.
- [5] Österle, H. a kol. *Business Networking – Shaping Enterprise Relationships on the Internet*. b.m.: Springer 2000. ISBN 3-540-66612-5
- [6] Rydvalová, P. *Malé a střední podnikání*, skripta TUL, 2002.
- [7] Rydvalová, P. *Malý a střední podnikatel*. Skripta pro kombinované studium. Liberec. TUL, 2004. ISBN 80-7083-809-4
- [8] Skokan, K. *Methodology for Regional Clusters Establishment*. Ostrava, b.m.: b.n. srpen 2002.
- [9] Skrbek, J., Wraith, P. *Možnosti aplikací podnikatelských sítí v prostředí integrované Evropy*. TUL, 2004
- [10] Sölvell, Ö. a kol.: *The Cluster Initiative Greenbook*. b.m.: Ivory Tower. 2003. ISBN 91-974783-1-8.
- [11] Varney, J.: *Clusters and how they can build competitiveness*. CzechInvest b.m., 2004
- [12] Veber, J. a kol. *Podnikání v malé a střední firmě*. VŠE Praha. 1999. ISBN 80-7079-707-X
- [13] Vodáček, L., Vodáčková, O. *Strategické aliance se zahraničními partnery*. Praha: Management Press, 2002. ISBN 80-7261-058-9

- [14] Voříšek, J. *Strategické řízení informačního systému a systémová integrace*. Praha: Management Press, 1997. ISBN 80-85943-40-9
- [15] Zikmundová, E. *Přístupy k zajišťování informací v podnicích*. TUL, 2004.

Dokumenty ČR a EU:

- [16] eEurope 2005: *An information society for all. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions*. Brusel, 2002.
(www.europe2005.org)
- [17] *Program Klastry. Operační program průmysl a podnikání, schválený Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28.4.2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005.*

Materiály agentury CzechInvest:

- [18] Ffowcs, I. *Cluster Development in the Czech Republic*, 2004
- [19] *Klastry. Informační leták agentury CzechInvest*. Praha, 2005.
- [20] *Metodika k uznatelným nákladům pro OPPT – zvláštní část pro program KLASTRY*, b.m., 2005.
- [21] *Newsletter Klastry*. Praha, 2005.
- [22] *Osnova vstupní analýzy pro vyhledávání vhodných firem pro klastry*, b.m., 2005.
- [23] *Podmínky poskytnutí dotace z programu Klastry – obecná část – vzor*, Praha, 2005.
- [24] *Podmínky poskytnutí dotace z programu Klastry – zvláštní část – vzor*, Praha, 2005.
- [25] *Posouzení odvětvových seskupení „klastřů“ z pohledu možného porušení hospodářské soutěže (antitrustu) v ČR a EU*, CzechInvest-Linklaters, Praha, 2005.
- [26] *Program Klastry – kritéria pro výběr projektu*, b.m., 2005.

Materiály z konference Klastry 2005 (ClusterForum 2005)

- [27] Copsey, M. *Using Clusters to Develop a New Technology Driven Economy*.
Prezentace.
- [28] Čekal, D. *Klastry a soutěžní právo*. Prezentace.

- [29] Gibson, H. *Building successful regions through dynamic clusters – Digital Industries*. Prezentace.
- [30] Ketels, Ch. *State of the Region-Report 2004. Competitiveness and Cooperation in the Baltic Sea Region*. Prezentace.
- [31] Lukasík, L. *Shrnutí konference a co dále...?* Prezentace.
- [32] Slezák, J. *Cíle, výstupy a hodnocení procesu mapování*. Prezentace.

Materiály ze série seminářů agentury CzechInvest - 2004

- [33] Ffowcs, I.: *Rozvoj klastrů*. Workshop. 24.9.2004, Liberec.
- [34] Ffowcs-Williams, I., Koziarski, A. *Cluster Development: Role of the Cluster Facilitator*. Prezentace.
- [35] Ffowcs-Williams, I., Koziarski, A. *Cluster Development: The How*. Prezentace.
- [36] Ffowcs-Williams, I., Koziarski, A. *Clusters: What and Why*. Prezentace.

Internetové stránky – obecné informace o klastrech (stav ke 30/11/2005):

www.acstyria.com – portál automobilového klastru ve Štýrsku

www.bdforum.org - Baltic Development Forum

www.cluster-control.cz – Informační a komunikační systém pro vytváření a řízení virtuálních firem

www.clusterforum.org - projekt CLOE

www.competitiveness.org - The Competitiveness Institute

www.czechinvest.org - vládní agentura CzechInvest

www.digitalyorkshire.org.uk – internetové stránky seskupení v hrabstvích Yorkshire and Humber

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Program Klastry Operačního programu Průmysl a podnikání

Příloha 2 – Nabídka zpracování internetové prezentace a extranetového řešení

Příloha 3 – Současný stav aktivit realizovaných z Programu Klastry OPPP k 15.12.2005

Příloha 4 – Mapování klastrů v Euroregionu Nisa

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

ROZVOJ INFORMAČNÍCH A PORADENSKÝCH SLUŽEB

KLASTRY

Tento program realizuje Opatření č. 1.4. Rozvoj informačních a poradenských služeb, Priority 1. Rozvoj podnikatelského prostředí, Operačního programu průmysl a podnikání 2004 – 2006.

1. Cíl programu

Program vytváření klastrů – KLASTRY (dále jen Program) určuje základní pravidla a podmínky pro poskytování podpory formou přímých dotací na projekty, jejichž cílem je podpořit ekonomický růst a konkurenceschopnost ekonomiky rozvojem odvětvových seskupení – klastrů, které mohou být vytvořeny na regionální, nadregionální a nebo přeshraniční úrovni.

V rámci programu budou podporovány následující 2 typy projektů:

- a) Vyhledávání vhodných firem pro klastry, vyhodnocení životaschopnosti a přínosu klastru.
- b) Zakládání a rozvoj klastrů.

Podpora při vyhledání vhodných firem pro klastr bude poskytována formou dotace maximálně po dobu osmi měsíců od registrace žádosti o podporu. Podpora při založení a následném rozvoji klastru bude poskytována v průběhu tří let od registrace žádosti o podporu tak, aby bylo dosaženo jeho samostatného udržitelného rozvoje v období následujícím.

Základní ustanovení

- a) Správcem Programu¹ (poskytovatelem podpory) je Ministerstvo průmyslu a obchodu.
- b) Implementační agenturou Programu je Agentura pro podporu podnikání a investic CzechInvest (dále jen CzechInvest), příspěvková organizace Ministerstva průmyslu a obchodu.

¹ Vyhláška č. 40/2001 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

Základní pojmy

Klastry jsou definovány jako regionálně umístěný soubor navzájem propojených společností (zabývajících se výrobou, obchodem a službami i na mezinárodní úrovni), specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb, firem v příbuzných oborech a přidružených institucí a organizací, které si navzájem konkurují, ale také navzájem kooperují, a jejichž vazby mají potenciál k upevnění a zvýšení jejich konkurenceschopnosti.

Klastry plní funkci podpory inovací a zvýšení konkurenceschopnosti. Proto musí z pohledu tohoto programu splňovat:

- a) Množství společností zapojených do klastru, koncentrovaných v určité geografické oblasti², musí tvořit kritickou masu.
- b) Zaměření na inovace a export.
- c) Přístup k výzkumu a vývoji a k vzdělávacím zařízením.
- d) Jasně definovaný sektor působnosti.
- e) Podporu významných firem, které věří v poslání klastru.
- f) Pevné vazby mezi dodavateli a odběrateli.

2. Příjemce podpory

2.1. Projekt vyhledávání vhodných firem pro klastry

Jedná se o vyhledávání vhodných firem pro klastr, vyhodnocení životaschopnosti a přínosu klastru, včetně všech aktivit spojených s předběžnými studiemi před založením klastru, a to na základě popisu odvětví v dané geografické oblasti a popisu vazeb mezi jednotlivými subjekty.

Příjemci podpory jsou kraje nebo jimi určené organizace³, instituce terciárního vzdělávání⁴ nebo výzkumné organizace⁵ se sídlem v ČR.

² Geografickou oblastí se rozumí kraj, oblast sousedících krajů a případně i přilehlé území sousedícího státu, ve které působí firmy z cílového sektoru klastru, přičemž většina členů klastru musí být z vymezené geografické oblasti

³ Tyto organizace musí mít pověření zastupitelstva nebo rady kraje pro zpracování dané studie. V případě, že je žadatelem takto pověřená organizace, vztahují se na ni požadavky definované v bodě 2.2. Pro tuto organizaci neplatí podmínka na důvod jejího zřízení definovaná v odstavci a) tohoto bodu.

⁴ Pro účely tohoto programu představují instituce terciárního vzdělávání vysoké školy a vyšší odborné školy, které mají vztah k předmětu realizace plánovaného projektu, v odůvodněných případech i střední školy.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

2.2. Projekt zakládání a rozvoje klastrů

Jedná se o projekty směřující k založení a rozvoji klastrů. Záměrem je podporovat vzájemnou spolupráci členů klastru na společných projektech v oblasti výzkumu a vývoje, nákupu a prodeje, společné propagace, průzkumu trhů a konkurence, zvyšování profesní a odborné způsobilosti zaměstnanců ve firmách sdružených v klastru a rozšířit spolupráci s výzkumnými organizacemi a institucemi terciárního vzdělávání s cílem zvýšit konkurenceschopnost, inovace a ekonomický růst členů klastru.

Příjemce podpory musí k datu podání žádosti splňovat následující podmínky:

- a) Musí být právnická osoba ve smyslu § 18 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v platném znění, již existující nebo nově založená za účelem provozu klastru, která má ve svých stanovách nebo zakladatelské listině zakotveno, že byla zřízena za účelem podpory inovací a zvýšení konkurenceschopnosti v daném oboru ekonomických činností.
- b) Musí být ke dni podání žádosti registrován jako poplatník daně z příjmu na finančním úřadě podle § 33, odst. (1) zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků v platném znění.
- c) Musí být oprávněn k podnikání na území České republiky odpovídajícím předloženému projektu a vykonávat podporovanou podnikatelskou činnost na území České republiky
- d) Musí mít ke dni registrace žádosti podle svého čestného prohlášení vypořádány všechny závazky vůči finančnímu úřadu, České správě sociálního zabezpečení, Celní správě, zdravotním pojišťovnám, Pozemkovému fondu, Fondu národního majetku, Státnímu fondu životního prostředí a Státnímu fondu rozvoje bydlení. Posečkání s úhradou závazků nebo dohoda o úhradě závazků se považují za vypořádané závazky.
- e) Příjemcem podpory nemůže být podnikatel, pokud ke dni registrace žádosti:
 - je na něho prohlášen konkurz,
 - je mu povoleno vyrovnání s věřiteli,

⁵ Výzkumná organizace pro potřeby tohoto programu je takový subjekt, jehož hlavním předmětem činnosti je výzkum.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

- byl zamítnut návrh na prohlášení jeho konkursu pro nedostatek majetku,
- je proti němu veden výkon rozhodnutí nebo je v likvidaci.

3. Podmínky programu

3.1. Podmínky přijatelnosti projektu

3.1.1. Projekt vyhledávání vhodných firem pro klastry

- a) Musí být realizován na území České republiky, mimo region Praha.
- b) Minimálně 10 firem a instituce terciárního vzdělávání musí projevit zájem o založení klastru. Je vhodné, aby tento zájem projevila i výzkumná organizace nebo krajský úřad.
- c) Musí být provedena předběžná analýza ekonomiky daného regionu⁶.
- d) Studie bude zpracována společností, která má se zpracováním podobných projektů zkušenosti.

3.1.2. Projekt zakládání a rozvoje klastrů

Projektem se rozumí podnikatelská činnost příjemce podpory, na kterou je požadována podpora.

Program je určen pro klastry sdružující firmy, které působí v oblasti ekonomických činností uvedených v příloze 1. tohoto Programu.

V rámci Programu budou podporovány projekty zaměřené na rozvoj odvětví vymezených oddíly 15 – 37, 45, 72 a 73 OKEČ.

Projekt musí splňovat tyto podmínky:

- a) Musí být realizován na území České republiky, mimo region Praha.
- b) Klastř musí obsahovat min. 15 samostatných organizací, přičemž minimálně 75 % členů klastru musí mít sídlo na území ČR.
- c) Členem klastru musí být instituce terciárního vzdělávání nebo výzkumný ústav

⁶ Předběžná analýza ekonomiky daného regionu podává informace o struktuře průmyslu v daném regionu z pohledu zaměstnanosti, ekonomických výsledků, inovací, růstu daného sektoru, regionální strategie apod. Tato analýza musí prokázat, že vybraný sektor pro vyhledání firem pro klastř je pro daný region významný.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

- d) Majoritní část členů (min. 60 %) klastru tvoří MSP ve smyslu nařízení Komise ES č. 70/2001 o aplikaci článků 87 a 88 Smlouvy o založení ES na veřejnou podporu ve prospěch malého a středního podnikání (viz společná příloha programů podpory) a instituce terciárního vzdělávání nebo výzkumné organizace se sídlem v ČR.
- e) Musí být prokázána udržitelnost klastru po dobu realizace projektu.
- f) Úplnost a kvalita předkládaného projektu.
- g) V daném sektoru již bylo provedeno vyhledání vhodných firem pro klastr dle tohoto Programu nebo zpracována jiná ekvivalentní studie pro identifikaci vhodných firem pro klastr.

3.2. Ostatní podmínky

- a) Dlouhodobý hmotný a nehmotný investiční majetek pořízený příjemcem podpory i jen z části z poskytnuté dotace, nesmí být, po dobu trvání projektu, resp. po dobu poskytování dotace, bez souhlasu poskytovatele podpory prodán třetím osobám. V případě porušení této podmínky je příjemce dotace povinen poskytnutou dotaci vrátit správci Programu.
- b) Příjemce podpory je povinen mít ve svém vlastnictví dlouhodobý hmotný a nehmotný investiční majetek po dobu 5-ti let ode dne vydání Rozhodnutí.
- c) Příjemce podpory ve vztahu k uznatelným nákladům projektu, na které je žádáno vyplacení dotace, je povinen postupovat podle zákona č. 40/2004 Sb., o veřejných zakázkách a dle pravidel určených Správcem programu.
- d) Každý uznatelný náklad (patříčně doložený průkaznými účetními doklady) lze uplatnit z hlediska veřejné podpory pouze jedenkrát – tzn., že náklad, na který se vztahuje přiznaná podpora, se neuplatní v rámci jiného dotačního programu financovaného z veřejných zdrojů.
- e) Příjemce podpory je povinen poskytovat informace o realizaci podpořeného projektu v rozsahu stanoveném Podmínkami Rozhodnutí o poskytnutí dotace⁷ vydanými Správcem programu.

⁷ Jedná se o Podmínky Rozhodnutí o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu ČR a prostředků ze strukturálních fondů EU na projekt, které jsou nedílnou součástí Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

- f) Příjemce podpory je povinen umožnit přímý přístup zaměstnancům Ministerstva průmyslu a obchodu, implementační agentury nebo jimi pověřeným zástupcům a umožnit jim přímou kontrolu dodržování Podmínek Rozhodnutí o poskytnutí dotace.
- g) Příjemce podpory je povinen o uznatelných nákladech projektu a použití dotace vést oddělenou evidenci a dokumentaci stanovenou v Podmínkách Rozhodnutí o poskytnutí dotace.
- h) Příjemce podpory je povinen archivovat všechny dokumenty týkající se podpořeného projektu po dobu 10 let od data vydání Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

3.3. Podmínky pro monitorování projektu

Příjemce podpory je povinen předkládat poskytovateli nebo příslušné implementační agentuře aktuální údaje pro vyhodnocení monitorovacích ukazatelů přínosů projektu za období od data poskytnutí podpory do konce třetího kalendářního roku následujícího po roce, v němž došlo k vyplacení dotace, s půlroční frekvencí ve formátu stanoveném poskytovatelem podpory.

Podmínky pro monitorování jsou součástí Podmínek Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

3.4. Uznatelné náklady

Uznatelné náklady musí splňovat následující podmínky:

- musí být vynaloženy v souladu s cíli programů a musí bezprostředně souviset s realizací projektu,
- musí být vynaloženy po datu přijetí žádosti o podporu (neplatí u energetického auditu),
- musí být před proplacením prokazatelně zaplaceny příjemcem podpory, není-li u jednotlivých programů stanoveno jinak,
- musí být doloženy průkaznými účetními doklady.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

3.4.1. Uznatelné náklady projektu jsou:

3.4.1.1. Pro projekt vyhledávání vhodných firem pro klastry

- a) Náklady na vyhledávání vhodných firem pro klastry, vyhodnocení životaschopnosti a přínosu takového klastru, včetně všech aktivit spojených s předběžnými studiemi před založením klastru (jedná se především o náklady na vypracování studie, na pracovní setkání a workshopy a náklady na nákup nezbytného materiálu pro zpracování studie, náklady na publicitu).

3.4.1.2. Pro projekt zakládání a rozvoje klastrů

- a) Náklady na pronájem a vybavení kancelářských prostor nezbytných pro fungování klastru.
- b) Náklady na pořízení hmotného a nehmotného majetku (kromě leasingu) nezbytného k řádnému fungování klastru. Uznatelnými náklady v rámci tohoto bodu nejsou náklady na pořízení pozemků a staveb, náklady na výstavbu a rekonstrukci nemovitostí a nákup technologií. V případě pořízení dopravních prostředků je uznatelným nákladem pořizovací cena, maximálně však do výše 400 000 Kč za jeden takový prostředek. V projektu musí být prokázána nezbytnost takového nákupu pro realizaci projektu.
- c) Náklady na mzdy⁸, včetně zákonných odvodů manažera klastru a dalších zaměstnanců klastru potřebných k úspěšnému zřízení a provozu klastru.
- d) Náklady na poskytnutí poradenských služeb, které jsou poskytované externími konzultanty (např. z Registru poradců) pomáhajících klastrům jak ve fázi před založením, tak při realizaci projektu.
- e) Náklady na benchmarking se zahraničími klastry, prováděný jak interními tak externími experty.
- f) Cestovní náklady na cesty tuzemské a zahraniční, směřující k úspěšnému založení, fungování a rozvoji klastru.

⁸ Je přípustný maximální počet manažerů a zaměstnanců klastru a roční úhrn mezd včetně zákonných odvodů, které lze zahrnout do uznatelných nákladů. Jedná se maximálně o 4 zaměstnance včetně manažerů s tím, že maximální roční průměrná mzda včetně zákonných odvodů na jednoho manažera nepřekročí 700 tis. Kč a na jednoho zaměstnance 500 tis. Kč. Oprávněnost nákladů plánovaných na zaměstnance klastru bude posouzena v rámci hodnocení projektu. Na pozice manažerů klastru musí být vypsáno výběrové řízení.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

- g) Náklady na propagaci klastru a jeho aktivit, a to jak vůči členům, tak vůči zákazníkům a veřejnosti. Zahrnuje také náklady na pracovní setkání, semináře a workshopy členů a potenciálních členů klastrů, zaměřené k plnění poslání klastru.
- h) Náklady na průzkum trhů, konkurence a inovací v rámci jednotlivých klastrů, zejména v sektorově a regionálně specifických oblastech důležitých pro rozvoj klastru.
- i) Náklady na vyhodnocení ekonomického dopadu realizace projektu prováděného nezávislým subjektem za účelem zhodnocení efektivnosti vynaložených prostředků.
- j) Náklady na publicitu

3.4.2. Do uznatelných nákladů nelze zahrnout:

- a) Dodávky zboží a služeb s termínem zdanitelného plnění před datem registrace žádosti o udělení dotace CzechInvestem.
- b) Vlastní daně a DPH, pokud je konečný uživatel plátcem daně.
- c) Splátky půjček a úvěrů.
- d) Sankce a penále.
- e) Náklady na záruky, pojištění, úroky, bankovní poplatky, kursové ztráty.
- f) Celní a správní poplatky.
- g) Leasing (pro OPMP na programovací období 2004 – 2006).

4. Forma a výše podpory

4.1. Pro projekt vyhledání vhodných firem pro klastry

- a) Podpora je poskytována na projekty vyhledávání vhodných firem pro klastry formou dotace na uznatelné náklady maximálně do výše 75% uznatelných nákladů projektu.
- b) V případě projektu vyhledávání vhodných firem pro klastry, vyhodnocení životaschopnosti a přínosu klastru může dotace činit 0,2 – 1 mil. Kč.
- c) Na dotaci není právní nárok.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

4.2. Pro projekt zakládání a rozvoje klastrů

a) Podpora na projekty pro zakládání a rozvoj klastrů bude poskytována po dobu realizace projektu formou dotace k uznatelným nákladům a to takto:

- v 1. roce až do výše 75% uznatelných nákladů projektu realizovaných v prvním roce,
- v 2. roce až do výše 50 % uznatelných nákladů projektu realizovaných ve druhém roce,
- ve 3. roce až do výše 25% uznatelných nákladů projektu realizovaných ve třetím roce,

s tím, že v celkovém součtu tato dotace nepřesáhne výši 50% celkových uznatelných nákladů na projekt.

b) V případě projektu založení a rozvoje klastru může dotace činit 3 – 45 mil. Kč.

c) Na dotaci není právní nárok.

5. Výběr projektů

5.1. Výběrová kritéria

Při rozhodování o poskytnutí podpory budou samostatně hodnoceny projekty:

- a) Vyhledávání vhodných firem pro klastry, vyhodnocení životaschopnosti a přínosu klastru.
- b) Zakládání a rozvoje klastrů.

Na projekty budou uplatněna tato výběrová kritéria:

5.1.1. Vyhledávání vhodných firem pro klastry, vyhodnocení životaschopnosti a přínosu klastru

- a) Vyjádření zájmu minimálně 10 firem a instituce terciárního vzdělávání o založení klastru, případně i výzkumné organizace nebo krajského úřadu.
- b) Ukazatele stanovené na základě provedené analýzy ekonomiky v daném regionu:
 - soulad projektu s cíli a prioritami regionu a ekonomiky ČR,
 - význam daného odvětví v regionu,

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

- potenciál růstu daného odvětví v regionu.
- c) Kvalita předkládaného projektu (navrhovaná metodika, zaměření instituce terciárního vzdělávání k předmětu realizace projektu, význam subjektů, jež projeví zájem o zpracování studie)

5.1.2. Zakládání a rozvoj klastrů

- a) Prokázání záměru založení klastru, resp. existence klastru.
- b) Studie proveditelnosti (obsahující organizační, odborné a finanční zabezpečení projektu) svědčící o životaschopnosti a udržitelnosti klastru.
- c) Kvalitativní a odborné požadavky na manažera klastru vzhledem k cílům a poslání klastru.
- d) Sociální přínos klastru vytvořením nebo uchováním pracovních míst, vývoje průměrné mzdy v členských společnostech klastru.
- e) Příliv přímých zahraničních investic jako dopad existence a činnosti klastru.
- f) Potenciál pro růst vývozu členy klastru.
- g) Výše poměru počtu členů tvořících klaster k počtu firem podnikajících v daném sektoru v příslušném regionu působení klastru.
- h) Potenciál k inovacím (výzkum a vývoj u firem sdružených v klastru, na univerzitách a ostatních členů klastru).
- i) Potenciál daného sektoru k růstu a zvýšení produktivity.

Popis kritérií včetně metodiky hodnocení a možného bodového rozpětí bude zveřejněn na internetových stránkách Ministerstva průmyslu a obchodu.

5.2. Způsob výběru projektů

Příjem žádostí bude probíhat kontinuálně, přičemž CzechInvest (regionální kancelář) přijme žádost o poskytnutí podpory a provede základní posouzení. Následně CzechInvest (centrála) vyhodnotí projekt dle metodiky výběrových kritérií a v případě nutnosti zajistí též zpracování odborných nezávislých posudků hodnocení projektu. Následně žádosti o udělení podpory (včetně odborných posudků) předloží Hodnotitelské komisi. Hodnotitelská komise projekty doporučí či nedoporučí ke schválení. Bude-li žádost Hodnotitelskou komisí doporučena, potom Řídící orgán, jestliže neshledá žádné další

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

formální či objektivní důvody k zamítnutí žádosti, vydá následně Rozhodnutí o poskytnutí dotace, jehož součástí budou Podmínky Rozhodnutí o poskytnutí dotace.

6. Účast v dalších programech podpory

K uznatelným nákladům podpořeným či uhrazeným z tohoto programu nelze poskytnout jinou veřejnou podporu.

7. Doba trvání programu

Program je vyhlášen na období let 2004 – 2006. Po jeho vyhlášení jsou žádosti přijímány průběžně. Konečná uzávěrka příjmu žádostí je 10/2006 s tím, že přidělené prostředky mohou být nárokovány nejpozději do 9/2008.

Doba trvání programu je ohraničena objemem disponibilních finančních prostředků.

8. Náležitosti žádosti o poskytnutí dotace a způsob jejího předložení

Žádosti o poskytnutí podpory bude přijímat kontinuálně CzechInvest (regionální kanceláře) dle vyhlášených zásad.

- a) Žádost o poskytnutí podpory obsahuje zejména identifikační údaje žadatele, charakteristiku projektu, plán financování a harmonogram realizace projektu. Žádosti jsou samostatné pro projekt vyhledání vhodných firem pro klastr a pro projekt zakládání a rozvoje klastrů.

Povinné přílohy k žádosti pro projekt vyhledávání vhodných firem pro klastry⁹:

- Vyjádření zájmu minimálně 10 firem a instituce terciárního vzdělávání o založení klastru, případně i výzkumné organizace nebo krajského úřadu.
- Vstupní analýza pro projekt vyhledání vhodných firem pro klastr v předepsané struktuře.
- Výpis z usnesení zastupitelstva krajského úřadu nebo rady kraje o pověření jiné společnosti zpracováním dané studie.

⁹ Žadatel k žádosti přiloží ty přílohy, které odpovídají jeho právní subjektivitě, době trvání, typu a rozsahu projektu.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

- Výpis z obchodního rejstříku nebo živnostenský list žadatele, či jiné oprávnění k podnikání (ne starší 3 měsíců) pokud je žadatelem krajem pověřená organizace.
- Daňová přiznání za období posledních tří let existence žadatele potvrzená finančním úřadem včetně zprávy auditora (pokud existuje), resp. obce a kraje předloží účetní závěrky včetně auditorské zprávy (pokud existuje).
- Podnikatelský subjekt předkládá účetní závěrky za předcházející uzavřená dvě účetní období (rozvaha, výkaz zisku a ztráty) v listinné podobě.
- Příspěvkové a neziskové organizace předkládají účetní závěrky za předcházející dvě uzavřená účetní období (rozvaha, výkaz zisků a ztráty, v případě příspěvkových organizací přílohu) v listinné podobě.
- Obec/kraj předkládá vybrané údaje z výkazů účetní závěrky (rozpočtu, výkazu zisku a ztráty a rozvahy) v listinné podobě.
- Příslušný finanční formulář, který je dostupný na webové stránce www.mpo.cz dle typu subjektu (subjekty s daňovou evidencí, municipality a kraje, MSP a korporace, neziskové organizace, příspěvkové organizace, spolupracující subjekty).
- Doklad o zajištění zdrojů na spolufinancování projektu.
- Příloha upřesňující strukturu nákladů vztahujících se k realizaci projektu (je dostupná na webových stránkách www.mpo.cz)

Povinné přílohy k žádosti pro projekt zakládání a rozvoje klastrů⁹:

- Výpis z Obchodního rejstříku, živnostenský list, či jiné oprávnění k podnikání (ne starší 3 měsíců) členů klastru.
- Dohoda společností a organizací, které se rozhodly společně založit seskupení - klast, s cílem zvýšit konkurenceschopnost a ekonomický efekt členů klastru, vymezující jejich práva a povinnosti.
- Doklad o založení klastru, prokazující jeho právní subjektivitu, např. výpis z Obchodního rejstříku.
- Stanovy klastru nebo zakladatelská listina, zakladatelská smlouva resp. společenská smlouva.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

- Studie proveditelnosti v předepsané struktuře pro daný typ projektu obsahující organizační, odborné a finanční zabezpečení pro úspěšnou realizaci projektu.
- Daňová přiznání za období posledních tří let existence žadatele potvrzená finančním úřadem včetně zprávy auditora (pokud existuje), resp. obce a kraje předloží účetní závěrky včetně auditorské zprávy (pokud existuje)¹⁰.
- Podnikatelský subjekt předkládá účetní závěrky za předcházející uzavřená dvě účetní období (rozvaha, výkaz zisku a ztráty) v listinné podobě¹⁰.
- Příspěvkové a neziskové organizace předkládají účetní závěrky za předcházející dvě uzavřená účetní období (rozvaha, výkaz zisků a ztráty, v případě příspěvkových organizací přílohu) v listinné podobě¹⁰.
- Obec/kraj předkládá vybrané údaje z výkazů účetní závěrky (rozpočtu, výkazu zisku a ztráty a rozvahy) v listinné podobě¹⁰.
- Příslušný finanční formulář, který je dostupný na webové stránce www.mpo.cz dle typu subjektu (subjekty s daňovou evidencí, municipality a kraje, MSP a korporace, neziskové organizace, příspěvkové organizace, spolupracující subjekty)¹⁰.
- Doklad o zajištění zdrojů na spolufinancování projektu.
- Doklad prokazující vlastnictví nemovitosti nebo nájemní vztah k užívaným prostorům.

b) Formulář žádosti o podporu a další informace budou k dispozici na všech regionálních kancelářích CzechInvestu (dále jen RK CI), nebo přímo v centrále CzechInvestu, Štěpánská 15, Praha 2, www.czechinvest.org a také na www.mpo.cz.

c) Žádosti přijímají regionální kanceláře CzechInvestu. Kompletní žádost, včetně požadovaných příloh, je možno v zalepené a náležitě označené obálce poslat poštou nebo doručit osobně.

Veškeré doklady se předkládají v originálech nebo v ověřených kopiích.

¹⁰ Tyto přílohy jsou povinné i pro všechny subjekty, které jsou sdruženy v klastru.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

9. Sankce za nedodržení podmínek programu

Přidělená dotace je vázána na financování a skutečnou úhradu prokazatelných uznatelných nákladů na projekt nebo jeho etapu příjemcem, a to od podání Žádosti o čerpání podpory do ukončení realizace projektu.

O konečné výši dotace rozhoduje správce programu.

Povinnosti příjemce dotace budou stanoveny v Podmínkách Rozhodnutí o poskytnutí dotace ze státního rozpočtu ČR a prostředků strukturálních fondů EU na projekt. V případě porušení těchto podmínek budou vůči příjemci podpory uplatněny sankce podle § 44, odst. 2, zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

Příloha č. 1

Kategorie OKEČ podporované

Symbole charakteru podporované činnosti:

průmyslová výroba - PV, stavební výroba - SV, služby - S, obchod - O, doprava - D.

symbol

C. Těžba ostatních nerostných surovin

14 Těžba a úprava ostatních nerostných surovin

/PV/

D. Zpracovatelský průmysl^[1]

(vyjma výroby tabákových výrobků (oddíl 16) a výroby erotického zboží)

15 Výroba potravinářských výrobků a nápojů

/PV/

17 Výroba textilií a textilních výrobků

/PV/

18 Výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin

/PV/

19 Činění a úprava usní, výroba brašnářských a sedlářských výrobků a obuvi

/PV/

20 Zpracování dřeva, výroba dřevařských, korkových, proutěných a slaměných výrobků kromě nábytku

/PV/

21 Výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru

/PV/

22 Vydavatelství, tisk a rozmnožování nahraných nosičů

/PV/

23 Výroba koksů, jaderných paliv, rafinérské zpracování ropy

/PV/

24 Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken

/PV/

25 Výroba pryžových a plastových výrobků

/PV/

26 Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků

/PV/

27 Výroba základních kovů a hutních výrobků

/PV/

28 Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků kromě výroby strojů a zařízení

/PV/

29 Výroba a opravy strojů a zařízení j. n.

/PV/

30 Výroba kancelářských strojů a počítačů

/PV/

31 Výroba elektrických strojů a zařízení j. n.

/PV/

32 Výroba radiových, televizních a spojových zařízení a přístrojů

/PV/

33 Výroba zdravotnických, přesných, optických a časoměrných přístrojů

/PV/

34 Výroba motorových vozidel (kromě motocyklů), výroba přívěsů a návěsů

/PV/

35 Výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení

/PV/

36 Výroba nábytku; ostatní zpracovatelský průmysl

/PV/

37 Recyklace druhotných surovin

/PV/

E. Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody

40 Výroba a rozvod elektřiny, plynu, a tepelné energie

/PV/

41 Shromažďování, úprava a rozvod vody

/PV/

F. Stavebnictví

45 Stavebnictví

/SV/

G. Obchod^[2]; opravy motorových vozidel a výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost

50.2 Opravy a údržba motorových vozidel (kromě motocyklů)

/S/

50.3 Obchod s díly a příslušenstvím pro motorová vozidla (kromě motocyklů)

/O/

50.4 Obchod s motocykly, jejich díly a příslušenstvím, opravy a údržba motocyklů

/O, resp.
S/

51.3 Velkoobchod s potravinami, nápoji a tabákovými výrobky^[4]

/O/

51.4 Velkoobchod s výrobky převážně pro domácnost

/O/

51.5 Velkoobchod s meziprodukty (kromě zemědělských), odpadem a šrotem

/O/

51.8 Velkoobchod se stroji, strojním zařízením a potřebami

/O/

51.9 Ostatní velkoobchod

/O/

52.1 Maloobchod v nespecializovaných prodejnách

/O/

52.2 Maloobchod s potravinami nápoji a tabákovými výrobky ve specializovaných prodejnách

/O/

PROGRAM

schválen Usnesením vlády č. 414/2004 dne 28. 4. 2004 ve verzi platné od 3. ledna 2005

52.3	Maloobchod s farmaceutickým, zdravotnickým, kosmetickým, toaletním a drogistickým zbožím ve specializovaných prodejnách	/O/
52.4	Ostatní maloobchod s novým zbožím ve specializovaných prodejnách	/O/
52.7	Opravy výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost	/S/
H. Ubytování a stravování^[5]		
55	Ubytování a stravování	/S/
I. Doprava, skladování, a spoje		
60.21	Ostatní pravidelná osobní pozemní doprava ^[6]	/D/
60.23	Ostatní nepravidelná osobní pozemní doprava ^[7]	/D/
60.24	Silniční nákladní doprava ^[8]	/D/
61.2	Vnitrozemská vodní doprava ^[9]	/D/
63.1	Manipulace s nákladem, skladování	/S/
63.21	Ostatní vedlejší činnosti v pozemní dopravě	/S/
64	Spoje ^[10]	/S/
K. Činnosti v oblasti nemovitostí a pronájmu; podnikatelské činnosti		
70.1	Činnosti v oblasti vlastních nemovitostí (kromě pronájmu)	/S, resp. O/
72	Činnosti v oblasti výpočetní techniky	/S/
73	Výzkum a vývoj	/S/
74.1	Právní, a účetní činnosti a jejich revize; daňové poradenství; průzkum trhu a veřej. mínění; poradenství v oblasti podnikání a řízení, holdingové společnosti	/S/
74.2	Architektonické a inženýrské činnosti a související technické poradenství	/S/
74.3	Technické zkoušky a analýzy	/S/
74.7	Průmyslové čištění a všeobecný úklid	/S/
74.8	Různé podnikatelské činnosti j. n.	/S/
M. Vzdělávání^[11]		
80.10 1	Předškolní výchova	/S/
80.10 2	Základní vzdělávání	/S/
80.2	Střední (sekundární) vzdělávání	/S/
80.42 1	Vzdělávání v jazykových školách	/S/
80.42 2	Vzdělávání v základních uměleckých školách	/S/
80.42 9	Ostatní vzdělávání j. n.	/S/
N. Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti		
85	Zdravotnictví a sociální péče; veterinární činnosti	/S/

[1] pokud se nejedná o výrobu erotického zboží

[2] pokud se nejedná o obchod s erotickým zbožím

[3] s výjimkou 51.25 - Velkoobchod se surovým tabákem

[4] s výjimkou 51.35 - Velkoobchod s tabákovým zbožím

[5] s výjimkou stánkového prodeje ve skupině 55.30 - Restaurace

[6] s výjimkou nákupu dopravních prostředků

[7] s výjimkou nákupu dopravních prostředků

[8] s výjimkou nákupu dopravních prostředků

[9] s výjimkou nákupu dopravních prostředků

[10] s výjimkou 64.11 - Státní poštovní služby

[11] s výjimkou škol zřizovaných státem

Nabídka zpracování internetové prezentace a extranetového řešení

www.portal-klastr.cz

Vypracoval 21. 11. 2005 (platnost nabídky do: 21. 3. 2006)

Tomáš Matějček

MITON CZ, s. r. o.

email: tomas.matejcek@miton.cz

tel.: +420 483 315 443

mob.: +420 777 264 866

Enjoy the future!

1. Úvod

Na základě obdržených materiálů, zaslaného emailu a telefonické konzultace si vám dovoluujeme předložit nabídku na spolupráci při vytváření řešení informačního portálu klastru. Úvodem bychom rádi vyzdvihli náš mimořádný zájem na spolupráci na tomto projektu a navázání dlouhodobé úspěšné spolupráce.

2. Návrh Řešení

2.1 Základní informace

Řešení je postaveno na vlastním publikačním systému Dalen CMS (více informací rádi poskytneme – ideálně ve formě prezentace), který umožňuje kromě efektivní správy kompletního obsahu i široké možnosti pro budoucí rozšiřování projektu. V první fázi se počítá se základní funkcionalitou (stránky v požadované struktuře), včetně rozšíření o sekci označovanou jako extranet, určenou registrovaným uživatelům, kde jim budou zpřístupněny informace interního charakteru.

Dalen CMS je naprosto otevřený systém a umožňuje realizaci prakticky jakéhokoliv projektu. Na základě úvodní definice je naprogramován základ – šablony, které jsou v rámci prezentace používány. Pomocí zvolení vhodné šablony lze pak jednoduše přidávat nový obsah. Grafika je zcela oddělena od obsahu, a tak si prezentace zachovává neustále stejné vzezření.

2.2 Doména

Pro provoz projektu je nutné zvolit vhodné doménové jméno, které bude vystihovat zaměření klastru a zároveň bude snadno zapamatovatelné pro návštěvníka internetové prezentace. Nezanedbatelný je i charakter doménové jména v kontextu s fulltextetovými vyhledávací typy Google, Jyxo apod. a typickými klíčovými slovy vyhledávaných v daném vyhledávací.

2.3 Struktura internetové prezentace a extranetu

Prezentace se bude skládat ze dvou základních bloků. První veřejný informační blok bude reprezentován klasickou internetovou prezentací. Jako základ pro další diskusi souhlasíme s vámi navrženou strukturou této prezentace:

INTERNETOVÁ PREZENTACE

- ODKAZY na členy klastru v abecedním a tématickém členění
- KLASTR – prezentace
- VÝZVY K POTENCIÁLNÍM NOVÝM ČLENŮM – VAZBA NA PORTÁL
- CENTRÁLNÍ SBĚRNICE PRO POPTÁVKY A DOTAZY KE ČLENŮM KLASTRU
- OBJEDNÁVKOVÝ FORMULÁŘ ZPRAVODAJE (NEWSLETTER)
- UŽITEČNÉ ODKAZY

„EXTRANET“

- ADMINISTRATIVA
 - orgány klastru, struktura, stanovy
 - oznámení – organizační
 - výroční zprávy
 - zápisy z jednání
- INFORMACE
 - analýzy – společně zadané
 - tržní
 - technologie
 - produkty
 - konkurence
- ŠKOLENÍ
 - odkazy na společně organizovaná školení
 - publikace (vnitřní i vnější)
 - technická školení
 - e-learning, e-training
- KONTEXT
 - Sbírka zákonů
 - normy, standardy
 - předpisy
 - OPPP Program Klastry
- UŽITEČNÉ ODKAZY:
- PODPORA EXPORTU
 - odkaz na CzechTrade
 - veletrhy
 - výstavy
 - obchodní mise
- KONTAKT S OKOLÍM

- poptávky z www
- nabídky potenciálních členů klastru

Z výše uvedené struktury vyplývá, že na rámec běžné prezentace, bude nutné zpracovat následující aplikační bloky

Newsletter

Prostřednictvím webové prezentace bude možné provést registraci emailu do databáze prezentace a bude vytvořen nástroj pro pravidelné rozesílání emailových zpráv na tyto adresy. Newsletter může být individuálně vytvořená emailová zpráva nebo automaticky generovaný email sestavený z definovaných informačních bloků webu (např. novinky, apod.)

Poptávkový a nabídkový systém

Jednoduché rozhraní, které bude umožňovat strukturovanou formou, zaslat směrem k organům klastru nabídku či poptávku. Na tento systém nelze nahlížet jako na B2B systém s rozsáhlou funkcionalitou, ale pouze jako na určitou formu usnadnění komunikace.

Kontaktní formulář

Jedná se opětovně o formalizaci komunikace směrem ke klastru. Kontaktní formulář je určen zejména potenciálním partnerům a uchazečům o členství. Měl by zajistit, aby nám tyto subjekty poskytli informace v požadované struktuře, rozsahu a usnadnili nám touto cestou jejich vyhodnocení.

Novinky

Součástí prezentace bude modul pro publikaci aktuálních zpráv o činnosti klastru. Modul umožňuje regulaci termínů publikování aktuálních zpráv (budoucí zapnutí, vypnutí apod.) a dále je k dispozici funkcionality pro nastavení listování ve zprávách a dělení textů na různé stránky.

Druhý blok představuje extranetové řešení, které bude sloužit primárně členům klastru a partnerským subjektům. Smyslem je sdílení důvěrných informací mezi jednotlivými členy a podpora vzájemná komunikace. Extranet by měl v první fázi zahrnovat následující aplikační bloky:

Správa uživatelů a přihlašování

Modul aplikace bude umožňovat zřizování a správu jednotlivých uživatelů extranetu a částečně regulaci jejich práv přístupu k informacím.

Diskusní fóra, emailová konference

Součástí řešení bude zpracování diskusní fóra pro uživatele (dostupné i formou emailů) za účelem podpory komunikace členů. Rozsah a funkcionalitu doporučujeme prodiskutovat v rámci osobního jednání, protože problematika je natolik rozsáhlá, že ji můžeme jen velice těžko vměstnat do několika řádků tohoto nabídkového dokumentu.

Interní informace o chodu klastru

Jedná se o informační blok, který by měl prezentovat jednak dokumenty s dlouhodobou platností (jako např. stanovy, popis struktury orgánů klastru, zápisy z jednání apod.) a dále novinky a aktuality o

fungování instituce. Smyslem zejména druhého informačního bloku zaměřené na aktuální informace a zvyšovat informovanost členů a docílit tak jejich vyšší angažovanosti.

Vzdělávací materiály (e-learning)

Sekce by měla strukturovaně archivovat vzdělávací materiály získané nebo vytvořené pro účely klastru. S ohledem na rozsah dostupných materiálů bude přizpůsobena struktura jejich archivace. Pro tyto účely kvalitně poslouží dodávané řešení Dalen CMS, které umožňuje flexibilně pracovat s vytvořenou obsahovou strukturou.

Novinky

Součástí prezentace bude modul pro publikaci aktuálních zpráv o činnosti klastru.

Rozšířené statistiky

Pro monitoring uživatelů webu bude začleněn rozsáhlý statistický modul, který nabízí bohatou škálu informací o návštěvnosti stránek (např. návštěvnost v jednotlivých měsících, dnech, hodinách, odkud přišli, které stránky jsou vstupní/výstupní, klíčová slova z vyhledávačů apod.). V návaznosti na tento modul lze připravit i další speciální reporty, které mohou posloužit například pro sledování úspěšnosti jednotlivých aktivit.

Anketa

Zajímavou formou pro sběr informací od návštěvníků stránek (ale i šíření informací mezi návštěvníky) je bezesporu anketa. Nabízíme vytvoření jednoduchého systému, který Vám umožní kompletní správu anket – tj. editaci, odebrání, přidávání anketních otázek. Pomocí anketních otázek lze zjistit o jaké zboží by byl zájem, kde se o akci dozvěděli, příp. odkud na stránky přišli.

Jednotlivé moduly jak základní internetové prezentace tak extranetového řešení jsou na sobě prakticky nezávislé a je možné je spouštět s ohledem na rozsah projektu postupně.

3. Cena

3.1 Základní informace

Naším cílem je maximálně vyhovět požadavkům a potřebám našich zákazníků. Nejinak je tomu i v případě cen. Naším klientům nabízíme díky dlouhodobé zkušenosti a pokročilé technologii maximální přidanou hodnotu za přijatelné ceny. Navrhovaná cena je orientační a bude upřesněna na základě vzájemné konzultace a dohody.

3.2 Příprava aplikace

Položka	Cena
Grafický návrh a zpracování grafiky (Grafický návrh respektující standardní grafický výstup)	11 000,-
Implementace publikačního systému (příprava struktury stránek, programování šablon, začlenění všech výše uvedených modulů)	47 000,-
Individuální aplikační moduly	11 000,-

(nabídkový a poptávkový systém, registrační formuláře)	
Ostatní práce	10 000,-
(Práce s obrázky, vytvoření základního obsahu, testování)	
CELKEM	79 000,-

3.3 Provoz aplikace

V podstatě existují 2 základní varianty pro chod a aktualizaci aplikace. Námi doporučovanou variantou je komplexní správa klientem prostřednictvím CMS Dalen. Tento publikační systém umožňuje prakticky jakoukoliv úpravu prezentace – od přidání, vymazání či úpravy obsahu.

Velice rádi se budeme podílet i formou kompletní správy aplikace, jak po stránce grafické, tak obsahové. Nabízíme garanci provedení dohodnutých požadovaných úprav v pracovní dny do 48 h.

Položka	Měsíční paušál
Hostování aplikace	800,-
(včetně provozu domény, statistik a základní údržby)	
Pronájem aplikace na správu obsahu (1 licence)	2 500,-
Komplexní správa v rozsahu 12 hodin měsíčně	6 600,-
(S garancí požadovaných úprav do 48 h)	

3.4 Práce nad rámec nabídky

Položka	Cena
Administrační práce nad rámec	500,-
Grafické práce nad rámec	600,-
Programátorské práce nad rámec	750,-

Uvedené ceny jsou bez DPH.

4. Harmonogram

Na základě zkušeností si dovoluujeme navrhnout i následující harmonogram pro tvorbu prezentace. Definitivní podoba harmonogramu bude stanovena na základě vzájemné konzultace.

Činnost	Předpokládaná doba trvání (pracovní dny)
Grafický zpracování	5 dní
Implementace publikačního systému	3 dny
Individuální aplikační moduly (nabídkový a poptávkový systém, registrační formuláře)	5 dní
Testování a ostatní	2 dny
CELKEM	15 dní

5. Závěr

Pevně věříme, že Vás nabídka naší společnosti zaujme a rozhodnete se k dlouhodobé spolupráci s naší firmou. Naším klientům věnujeme maximální péči a byli bychom velmi rádi, kdybyste se i Vy mezi ně zařadili. Obsah nabídky je vypracován zejména na základě našich zkušeností a dostupných informací a drtivá většina bodů je samozřejmě k jednání a můžeme přizpůsobit vašim potřebám.

6. Kontaktní informace

6.1 Společnost

MITON CZ, s. r. o.
Soukenná 1
466 01 Jablonec nad Nisou

web: <http://www.miton.cz>
email: info@miton.cz
tel.: +420 483 315 443
fax: +420 483 710 884

6.2 Realizační tým

Vedoucí projektu:	Tomáš Matejček	777 264 866	tomas.matejcek@miton.cz
Programátor:	Jan Svoboda	607 171 391	jan.svoboda@miton.cz
Grafik:	Michal Jiráček	776 776 930	michal.jirak@miton.cz
Konzultant:	Ing. Ondřej Raška	608 064 866	ondrej.raska@miton.cz

Příloha 3

Současný stav aktivit realizovaných z Programu Klastry OPMP k 15.12.2005

Zdroj: CzechInvest 2005

Rok	Klastr	Op.	Program	Stav	Předkládá	Dat. podání
2004	Dřevozpracující klastr Vysočina - vstupní analýza pro vyhledávání vhodných firem pro klastry	1.4 V	OPMP	Podmínky zaslány k podpisu	České centrum pro vědu a společnost	01.09.2005
2004	Identifikace možnosti vzniku obuvnického klastru	1.4 V	OPMP	Podmínky zaslány k podpisu	Technologické inovační centrum s.r.o.	01.10.2005
2004	Identifikace možnosti vzniku plastikářského klastru	1.4 V	OPMP	Podepsané rozhodnutí	Technologické inovační centrum s.r.o.	01.07.2005
2004	Klastr pro regeneraci panelových domů	1.4 V	OPMP	Zamítnutý projekt	Vysoká škola báňská-technická univerzita Ostrava	01.12.2004
2004	Klastr pro regeneraci panelových domů - Stavební klastr	1.4 V	OPMP	Zamítnutý projekt	Vysoká škola báňská - technická univerzita Ostrava	01.06.2005
2004	KLASTER výrobců přípojných vozidel a nástaveb	1.4 V	OPMP	Podepsané rozhodnutí	RPIC-EKONOMSERVIS Přerov s.r.o.	23.05.2005
2004	Klastrová iniciativa - koncipování klastru INTELIGENTNÍCH SOUČÁSTEK v Jihočeském kraji	1.4 V	OPMP	Vyřazený projekt pro nesplnění podmínek	LAAR, a.s.	01.11.2005
2004	Klastrová iniciativa AQUARIUS	1.4 V	OPMP	Předáno HK	DIREKTA GROUP, s. r. o.	01.11.2005
2004	KlaVT - Klastr Výpočetní techniky	1.4 V	OPMP	Žadatel odstoupil	Vysoká škola podnikání, a.s.	01.07.2005
2004	KlaVT - Klastr Výpočetní techniky	1.4 V	OPMP	Zamítnutý projekt	Vysoká škola podnikání, a.s.	01.12.2004
2004	Mapování zájmů firem pro vodárenské	1.4 V	OPMP	Podepsané rozhodnutí	Vyšší odborná škola České Budějovice,	19.01.2005

	technologie				Okružní 10	
2004	Projekt 018 k programu 1.4 V	1.4 V	OPPP	Vyřazený projekt - vloženo omylem		
2004	Vstupní analýza pro vyhledávání vhodných firem pro klastr Mechatroniky	1.4 V	OPPP	Podmínky zaslány k podpisu	Institut průmyslového managementu, spol. s r.o.	01.09.2005
2004	Vstupní analýza pro vyhledávání vhodných firem pro sklářský klastr v Libereckém kraji	1.4 V	OPPP	Podmínky zaslány k podpisu	ARR-Agentura regionálního rozvoje spol. s r.o.	21.09.2005
2004	Vyhledání společností pro klastr OMNIPACK	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	PolyPlasty s.r.o.	01.12.2004
2004	Vyhledání společností pro klastr TECHNICKÉ PLASTY	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	TANEX, PLASTY a.s.	21.02.2005
2004	Vyhledávání firem pro klastr Dřevozpracující průmysl – Karlovarský kraj	1.4 V	OPPP	Předáno HK	AB - AKCIMA, s.r.o.	01.06.2005
2004	Vyhledávání firem pro klastr Hudební výroba - Karlovarský kraj	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	AB - AKCIMA, s.r.o.	01.04.2005
2004	Vyhledávání firem vhodných pro založení elektrotechnického klastru v Pardubickém kraji	1.4 V	OPPP	Podmínky zaslány k podpisu	Regionální rozvojová agentura Pardubického kraje	01.10.2005
2004	Vyhledávání vhodných firem pro biotechnologický klastr v Jihomoravském kraji	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	JIC, zájmové sdružení právnických osob	10.03.2005
2004	Vyhledávání vhodných firem pro dřevařský klastr v	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje	01.02.2005

	Moravskoslezském kraji, vyhodnocení jeho životaschopnosti a přínosů					
2004	Vyhledávání vhodných firem pro ICT klastr v Moravskoslezském kraji, vyhodnocení jeho životaschopnosti a přínosů	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje	01.06.2005
2004	Vyhledávání vhodných firem pro klastry - Technické textilie	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	Technická univerzita v Liberci	30.03.2005
2004	Vyhledávání vhodných firem pro vodičový klastr v Moravskoslezském kraji, vyhodnocení jeho životaschopnosti a přínosů	1.4 V	OPPP	Podmínky zaslány k podpisu	Sdružení pro rozvoj Moravskoslezského kraje	01.10.2005
2004	WineScienceCluster - identifikace	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	Regionální rozvojová agentura jižní Moravy	01.01.2005
2004	Zpracování studie pro vyhledávání subjektů vhodných pro účast v klastru.	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	VŠB - TU OSTRAVA	01.01.2005
2004	Zpracování vyhledávací studie na TABLEWARE klastr v regionu Karlovy Vary	1.4 V	OPPP	Podepsané rozhodnutí	Regionální hospodářská komora Poohří	01.03.2005

Příloha 4

Mapování klastrů v Euroregionu Nisa

Zdroj: Ekonomické problémy transformace hospodářství České republiky s přihlédnutím ke specifickým Euroregionu Nisa – Výzkumný záměr HF TUL 2004

Koeficienty lokalizace pro Liberecký kraj dle odvětví v letech 2000 až 2002

Kód OKEČ	Název odvětví	LQ 2000	LQ 2001	LQ 2002
A	Zemědělství a myslivost, lesní hospodářství	0,62	0,50	0,52
B	Rybolov, chov ryb, přidružené činnosti	0,02	0,00	0,00
C	Dobývání nerostných surovin	3,35	2,14	2,28
D	Zpracovatelský průmysl	1,60	1,45	1,51
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	0,11	0,10	0,00
F	Stavebnictví	0,50	0,82	0,84
G	Obchod, opravy mot. vozidel a spotř. zboží	0,42	0,71	0,56
H	Pohostinství a ubytování	0,28	0,63	0,76
I	Doprava, skladování, pošty, telekomunikace	0,84	0,31	0,27
J	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,98	0,07	0,03
K	Komerční služby	0,46	0,70	0,68
L	Veřejná správa, obrana, soc. zabezpečení	1,41	0,60	0,60
M	Školství	1,48	1,38	1,35
N	Zdravotnictví, veterinární a soc. činnosti	1,02	1,13	1,09
O	Ostatní veřejné, soc. a osobní služby	0,87	0,96	0,93

Koeficienty lokalizace pro Liberecký kraj dle odvětví průmyslu v letech 2000 – 2002

Kód OKEČ	Název odvětví	LQ 2000	LQ 2001	LQ 2002
DA	Potravinářský a tabákový průmysl	0,27	0,26	0,25
DB	Textilní a oděvní průmysl	1,60	1,51	0,86
DC	Kožené průmysl	0,00	0,00	0,00
DD	Dřevozpracující průmysl	0,67	0,00	0,46
DE	Papírenský a polygrafický průmysl	0,28	0,38	0,28
DF	Koksování, rafinérské zpracování ropy	0,00	0,00	0,00
DG	Chemický a farmaceutický průmysl	0,19	0,29	0,17
DH	Gumárenský a plastický průmysl	1,15	1,33	1,81
DI	Průmysl skla, keramiky, porc. a stav. hmot	4,43	2,21	3,99
DJ	Výroba kovů a kovodělných výrobků	0,32	0,27	0,36
DK	Výroba strojů a zařízení pro další výrobu	0,56	0,58	0,35
DL	Výroba elektrických a optických přístrojů	0,97	1,00	0,91
DM	Výroba dopravních prostředků a zařízení	2,07	1,97	1,34
DN	Ostatní zpracovatelský průmysl	4,69	7,47	2,13

Srovnání koeficientů lokalizace dle odvětví v české, německé a polské části regionu

Kód OKEČ	Název odvětví	Severovýchod Česko	Sasko Německo	Dolní Slezsko Polsko
A	Zemědělství a myslivost, lesní hospodářství	1,44	1,06	0,05
B	Rybolov, chov ryb, přidružené činnosti	0,00		0,00
C	Dobývání nerostných surovin	0,08	0,20	3,40
D	Zpracovatelský průmysl	1,50	1,09	1,51
E	Výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody	0,78	*	1,77
F	Stavebnictví	0,97	1,69	1,04
G	Obchod, opravy mot. vozidel a spotř. zboží	0,64	0,93	0,58
H	Pohostinství a ubytování	0,66		1,23
I	Doprava, skladování, pošty, telekomunikace	0,30		0,94
J	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,28	0,94	1,82
K	Komerční služby	0,53		1,75
L	Veřejná správa, obrana, soc. zabezpečení	0,51	1,05	1,96
M	Školství	1,16		1,86
N	Zdravotnictví, veterinární a soc. činnosti	1,11		1,91
O	Ostatní veřejné, soc. a osobní služby	0,80		1,02

Pozn. * zahrnuto v odvětví C

Koeficienty lokalizace dle odvětví průmyslu v české, německé a polské části regionu

Kód OKEČ	Název odvětví	Severovýchod Česko	Sasko Německo	Dolní Slezsko Polsko
DA	Potravinářský a tabákový průmysl	0,64	1,18	0,60
DB	Textilní a oděvní průmysl	1,68	2,45	1,21
DC	Koženélný průmysl	0,56	0,00	1,02
Kód OKEČ	Název odvětví	Severovýchod Česko	Sasko Německo	Dolní Slezsko Polsko
DD	Dřevozpracující průmysl	0,56	0,00	0,62
DE	Papírenský a polygrafický průmysl	0,59	0,89	0,55
DF	Koksování, rafinérské zpracování ropy	0,00	0,00	0,00
DG	Chemický a farmaceutický průmysl	0,30	0,53	1,28
DH	Gumárenský a plastikářský průmysl	1,20	0,00	0,91
DI	Průmysl skla, keramiky, porc. a stav. hmot	1,60	1,50	1,56
DJ	Výroba kovů a kovodělných výrobků	0,97	1,16	0,72
DK	Výroba strojů a zařízení pro další výrobu	0,90	0,97	1,58
DL	Výroba elektrických a optických přístrojů	1,05	1,01	1,38
DM	Výroba dopravních prostředků a zařízení	0,80	0,77	1,42
DN	Ostatní zpracovatelský průmysl	1,33	2,89	0,99

Komparace podílů odvětví na celkovém počtu zaměstnaných osob v roce 2002

